

Utvärdering av certifieringssystemen
för biogödsel och kompost
SPCR 120 och SPCR 152

RAPPORT 2007:13

ISSN 1103-4092

FÖRORD

Certifieringssystemen för biogödsel och kompost har funnits i cirka tio år. Idag är sju biogasanläggningar och två komposteringsanläggningar anslutna till certifieringssystemen. I den så kallade sjösättningsrapporten från 1999 föreslogs att certifieringssystemet skulle utvärderas inom fem år, vilket inte har utförts. Arbetet på de certifierade anläggningarna fungerar bra och de certifierade produkterna är högkvalitativa. Kunskapen om certifieringssystemen har bedömts vara relativt hög inom branschen som helhet, men mindre känt hos lantbrukare och deras uppköpare i form av betydelsefulla livsmedelsaktörer. Både anläggningarna och Avfall Sverige upplever detta som problematiskt, eftersom merparten av de certifierade produkterna skall avsättas inom lantbruket.

Med detta som bakgrund föreslog Avfall Sverige, som är ägare till certifieringssystemen, att en utvärdering av certifieringssystemen bör ske under 2007. Skälen till föreliggande utvärdering är flera. För det första har certifieringssystemen varit igång utan utvärdering i betydligt fler år än vad som ursprungligen föreslogs i sjösättningsrapporten. För det andra är arbetet med certifieringssystemen en levande process som skall sträva efter ständig förbättring. För det tredje är det av betydelse att de stora livsmedelsaktörerna accepterar de certifierade produkterna utan ytterligare egenkontroller. En utvärdering skulle därmed kunna kartlägga hur arbetet med certifieringen skall fortskrida.

Utvärderingen har genomförts av Alexandra Ekstrandh på BioMil AB. Hon har tidigare arbetat med certifieringsprocessen på en biogasanläggning och är därmed väl insatt i arbetet med certifieringssystemen. Styrgruppen för certifieringssystemen har fungerat som referensgrupp.

Malmö september 2007

Håkan Rylander
Ordf. Avfall Sveriges Utvecklingskommitté

Weine Wiqvist
VD Avfall Sverige

SAMMANFATTNING

Certifieringssystemen för biogödsel (SPCR120) och kompost (SPCR152) har funnits i nästan tio år. Vid upprepade tillfällen har certifieringsreglerna uppdaterats, men någon utvärdering där berörda parter åsikter fått framkomma har inte genomförts. Därför föreslog Avfall Sverige, ägare till certifieringssystemen, föreliggande utvärdering. Syftet har varit att beskriva hur arbetet med certifieringssystemen fungerar idag samt identifiera vilka övergripande åtgärder som krävs för att certifieringssystemen skall bli ännu bättre och mer slagkraftiga. Målsättningen har varit att en certifierad produkt skall bli helt accepterad av alla berörda parter samt att arbetet med certifieringssystemen fungerar på bästa tänkbara sätt.

Telefonintervjuer har genomförts med alla certifierade biogas- och komposteringsanläggningar, sex ickecertifierade biogasanläggningar och tre ickecertifierade komposteringsanläggningar. Intervjuer har också genomförts med representanterna i styrgruppen, som även fungerat som referensgrupp för detta projekt. Vidare har intervjuer genomförts med representanter från berörda livsmedelsorganisationer såsom Livsmedelföretagen (Li), KRAV, Svenskt Sigill, Lantmännen, Arla och Ekologiska Lantbrukarna. Diskussion har också förts med Tyskland för att klargöra hur det tyska certifieringsarbetet fungerar.

I rapporten redovisas alla tillfrågade parter åsikter. Flera av de certifierade anläggningarna anser att certifieringen underlättar produktavsetningen idag, men nämner att certifiering bör vara en förutsättning för avsättningen i framtiden. Alla ickecertifierade anläggningar känner till certifieringssystemen och samtliga nystartade biogasanläggningar har för avsikt att certifiera sin biogödsel. Idag är fler biogas- än komposteringsanläggningar anslutna till certifieringssystemen, vilket främst beror på att det inte finns någon tydlig marknad eller efterfrågan på certifierad kompost. Generellt anser lantbrukarna att certifierad biogödsel skapar en form av trygghet.

Styrgruppen är sammansatt på ett allsidigt sätt, men bör företrädas av fler berörda livsmedelsorganisationer. Både Li och Svenskt Sigill är positiva till att ingå i styrgruppen men poängterar att de måste bli inbjudna av Avfall Sverige. Avfall Sverige bedriver det administrativa arbetet i styrgruppen.

Utvärderingen visar på att samtidigt som styrgruppen och företrädarna för de certifierade anläggningarna är kritiska till att de betydelsefulla livsmedelsorganisationerna inte godkänner certifierade biogödsel och kompost anser livsmedelsorganisationerna i sin tur att de inte har tillräckligt med kunskap och erfarenhet för att kunna ge sitt generella godkännande till de certifierade produkterna. Det är avfalls- och biogasbranschens angelägenhet att livsmedelsorganisationerna ger sin acceptans.

För att realisera utvärderingens målsättning krävs att Avfall Sverige börjar arbeta mer aktivt med marknadsföring och lobbying av certifieringssystemen gentemot berörda parter. Detta kan bl.a. göras genom återkommande artiklar och notiser i olika branschtidningar, egen hemsida för certifieringssystemen samt att certifieringsmärket visas mer utåt. Det är vidare betydelsefullt att det förs kontinuerliga dialoger med de berörda parterna och att det kontinuerligt utkommer rapporter från Avfall Sveri-

ge som behandlar certifieringssystemens styrkor och svagheter samt att det finns tydligare återkopplingar från revisioner på anläggningar.

INNEHÅLLSFÖRETECKNING

1	INLEDNING	5
1.1	Bakgrund	5
1.2	Syfte	7
1.3	Metod och genomförande	7
1.4	Definitioner	8
2	NULÄGESBESKRIVNING.....	10
2.1	Certifiering eller ej	10
2.2	Arbetet på anläggningarna	11
2.3	Lantbrukets åsikter	13
2.4	Avfall Sveriges roll	14
2.5	Styrgruppens sammansättning, funktion och arbete.....	14
2.6	Besiktningsorganet SP	19
2.7	Myndigheter	20
2.8	Viktiga aktörer	22
2.9	Utländska erfarenheter	27
2.10	Ekonomiska aspekter	29
3	FÖRSLAG PÅ FORTSATT ARBETE	30
3.1	Den stora utmaningen	30
3.2	Attraktiva produkter	32
3.3	Certifieringsreglerna	33
3.4	Verksamheten kring certifieringssystemen	36
3.5	Avslutning.....	39
4	REFERENSER.....	41
4.1	Litteratur	41
4.2	Intervjuer	41
5	APPENDIX – SAMMANSTÄLLNING AV INTERVJUFRÅGOR.....	43

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

1.1.1 Certifieringssystem för kompost och rötrest

Initiativet till ett frivilligt certifieringssystem för biogödsel och kompost, baserat på rena källsorterade organiska material, togs under 1990-talet av dåvarande RVF:s arbetsgrupp för biologisk behandling. I samråd med biogas- och komposteringsanläggningar, lantbrukare, företag och livsmedelsorganisationer, myndigheter och forskare utvecklades ett preliminärt förslag till certifieringssystem. Under första halvan av 1999 sattes certifieringssystemet och biogas- och komposteringsanläggningar har sedan hösten 1999 kunnat ansöka om certifiering av biogödsel och kompost. Sedan 2006 finns två parallella certifieringssystem, ett för biogödsel och ett för kompost.

Certifieringen är frivillig och bygger på öppenhet gentemot kunden genom noggrann kvalitetsdokumentation och fri insyn vad gäller miljö- och kvalitetsparametrar. Hela kedjan, från råvara till slutprodukt, anpassas till enhetliga kriterier utifrån miljöskydds- och användarbehov som tas fram och kontinuerligt revideras av styrgruppen. I certifieringsreglerna finns krav på råvaror, tillsatsmedel och processhjälpmedel, leverantörer, insamling och transport, mottagning, behandlingsprocess, slutprodukt, innehållsdeklaration samt råd och anvisning för användningen av biogödsel. För ytterligare information avseende specifika krav hänvisas till respektive certifieringsregler¹. Certifiering av biogödsel och kompost innebär en kvalitetssäkring där anläggningen tar fram rutiner för dokumentation, provtagning och analyser.

Certifieringsprocessen inleds med ett obligatoriskt kvalifikationsår där anläggningen arbetar med framtagning av ett egenkontrollprogram som innehåller alla de dokument och rutiner som efterfrågas i certifieringsreglerna. Kvalifikationsåret startar när besiktningsorganet tar sitt första opartiska prov på produkten som skall certifieras. Under kvalifikationsåret har besiktningsorganet kontinuerliga besök på anläggningen och utför opartiska provtagningar och analyser samt granskar anläggningens egenkontrollprogram. När egenkontrollprogrammet och de opartiska provtagningarna uppfyller certifieringsreglernas krav tecknas ett avtal mellan anläggningen och certifieringsorganet om fortlöpande kontroll. Därefter utfärdas certifikatsbeviset.

Till certifieringssystemet är märksymbolen i figur 0 kopplad. Varumärket ägs av Avfall Sverige och visar branschens frivilliga kvalitets- och miljömärkning av kompost och biogödsel för användning som jordförbättringsmedel och/eller växtnäringskälla. Alla produkter som är certifierade enligt systemen SPCR120 och SPCR152 har rätt att bära märkningen. De produkter, följesedlar eller dylikt som förses med märkningen skall även innehålla uppgifter om certifi-

Figur 0. Märksymbol för certifieringssystemen.

¹ Certifieringsreglerna finns tillgängliga på www.avfallsverige.se och www.sp.se

katsnummer, namn på certifikatsinnehavare, produktnamn samt tillverkningsnummer och/eller datum.

Utförandet av certifikat och beslut om märkning utförs av ett oberoende certifieringsorgan. SP har sedan starten av certifieringssystemen varit certifieringsorgan.

1.1.2 Certifierade anläggningar

I Sverige finns idag cirka 15 behandlingsanläggningar för rötning av organiskt material, varav sju är certifierade enligt SPCR120. De certifierade biogasanläggningarna finns i Helsingborg, Kalmar, Kristianstad, Laholm, Linköping, Uppsala och Vänersborg. I nedanstående punkter redovisas statistik för 2006 på de sju certifierade biogasanläggningarna:

- Inkommande behandlingsmängder uppgick till cirka 236 kton, varav cirka 18 kton utgjordes av hushållsavfall². Detta motsvarar cirka 32 % av den totala mängden organiskt avfall som behandlades biologiskt under perioden.
- Den totala produktionen av biogas uppgick till cirka 181 GWh, varav cirka 153 GWh biogas³ eller cirka 85 % producerades vid de certifierade biogasanläggningarna. Totalt avsattes 44 % av den producerade biogasen som fordonsgas, vilket motsvarar cirka 7,4 miljoner liter bensin.
- Produktionen av biogödsel uppgick till cirka 226 kton biogödsel⁴, vilket motsvarar cirka 83 % av den totala produktionen av biogödsel i Sverige under samma period. Detta indikerar att de största biogasanläggningarna valt att ansluta sig till certifieringssystemen.

Det finns ett hundratal komposteringsanläggningar som tar emot och behandlar källsorterat organiskt avfall. Cirka 25 av dessa behandlar källsorterat matavfall och resterande anläggningar behandlar enbart park- och trädgårdsavfall. I dagsläget finns det två behandlingsanläggningar för kompostering av källsorterat organiskt material som är certifierade enligt SPCR152. De certifierade komposteringsanläggningarna finns i Borlänge och Örebro. Dessa behandlade cirka 21 kton organiskt avfall tillsammans under 2006, varav cirka 92 % av denna mängd utgjordes av hushållsavfall⁵.

Enligt Avfall Sverige fungerar arbetet med certifieringssystemen bra ute på anläggningarna och de certifierade produkterna är högkvalitativa. Kunskapen om certifieringssystemen har bedömts vara relativt hög inom branschen som helhet. Dock är systemen mindre kända ute hos lantbrukarna och deras uppköpare i form av betydelsefulla livsmedelsaktörer. Både anläggningarna och Avfall Sverige upplever detta som problematiskt eftersom merparten av de certifierade produkterna skall avsättas inom lantbruket.

---

² Svensk avfallshantering 2007

³ Hanna Hellström, Avfall Sverige

⁴ Svensk avfallshantering 2007

⁵ Svensk avfallshantering 2007

1.1.3 Styrgruppen

Till certifieringssystemet finns en styrgrupp knuten som kontinuerligt utvecklar reglerna. Styrgruppen består av anläggningsföreträdare, användare (köpare) av produkterna, oberoende experter, myndigheter och representant från besiktningsorganet. Inom styrgruppen finns en mindre och opartisk kärngrupp som är beslutande. Anläggningsrepresentanterna har kontinuerligt kontakt med övriga certifierade anläggningar och för fram alla anläggningarnas synpunkter vid styrgruppsmöten. Förteckning över medlemmarna i styrgruppen redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Förteckning över medlemmar i styrgruppen till certifieringssystemen för kompost och biogödsel, april 2007.

Beslutande	Adjungerade
Ola Palm, JTI (ordf)	Annika Ekvall/Bo von Bahr, SP
Mikael Pell, SLU (vice ordf)	Katarina Hansson, NSR
Hanna Hellström, Avfall Sverige (sekr)	Rut Björling, KRAV
Claes Bohlin, Hasselfors Garden	Per-Erik Persson, Vafab Miljö
Linda Cederlund, Grön Produktion	Catarina Östlund, Naturvårdsverket
Jan Eksvärd, LRF	Stig Widell, Jordbruksverket
Erik Norin, Sweco	

1.2 Syfte

Denna utvärdering syftar till att beskriva hur arbetet med certifieringssystemen fungerar idag samt identifiera vilka övergripande åtgärder som krävs för att certifieringssystemen skall bli ännu bättre och mer slagkraftiga. Målsättningen är att en certifierad produkt från något av de båda systemen skall bli helt accepterad av alla berörda parter. Vidare är målsättningen att arbetet med certifieringssystemen fungerar på bästa tänkbara sätt.

1.3 Metod och genomförande

Inom ramen för föreliggande utvärdering har telefonintervjuer genomförts med alla certifierade biogas- och komposteringsanläggningar, sex ickecertifierade biogasanläggningar och tre ickecertifierade komposteringsanläggningar. Ytterligare två ickecertifierade komposteringsanläggningar har tillfrågats, men avstått på grund av tidsbrist. Alla, utom en ickecertifierad biogasanläggning, är medlemmar i Avfall Sverige.

Ambitionen har varit att kontakta mottagarna till de certifierade produkterna, men genom intervjuer med anläggningsföreträdare har det framkommit att det inte varit någon större idé att kontakta kompostmottagarna eftersom komposten främst avsätts inom den kommunala anläggningsverksamheten. Detsamma gäller för två ickecertifierade biogasanläggningar som hänvisar till att de inte har någon som tar hänsyn till kvaliteten i dagsläget. Det har heller inte varit möjligt att intervjua någon

lantbrukare som aktivt sagt nej till biogödsel, eftersom ingen av biogasanläggningarna har kunnat förmedla någon sådan kontakt. Intervjuer har därmed endast genomförts med sju lantbrukare som tar emot certifierad biogödsel och en lantbrukare som tar emot ickecertifierad biogödsel.

Intervjuer har också genomförts med representanterna i styrgruppen. Styrgruppen har även fungerat som referensgrupp och vid ett par tillfällen har diskussioner angående utvärderingen förts på styrgruppsmöten. Resultaten av intervjuerna har under projektets gång även diskuterats med Avfall Sverige. Diskussion har dessutom förts med Biototal AB avseende förslag på marknadsföring av biogödsel och kompost.

En viktig del av utvärderingen har varit att kartlägga vad berörda livsmedelsföretag har för inställning till certifieringssystemen. Intervjuer har genomförts med företrädare för följande organisationer: Livsmedelsföretagen (Li), KRAV, Svenskt Sigill, Lantmännen Food R&D, Arla Foods och Ekologiska Lantbrukarna.

Kontakt har tagits med företrädare för den tyska, österrikiska och holländska motsvarigheten. Svar har erhållits från Tyskland och Österrike.

Inför intervjuerna har ett intervjuformulär med specifika frågor till respektive grupp som utsetts till intervju sammanställts, se appendix. Frågeformuläret har granskats av styrgruppen innan utskick. Några veckor innan intervjuerna skickades frågeformuläret samt ett informationsbrev ut till utvalda intervjuobjekt. Detta gjordes eftersom förberedda intervjuer vanligtvis ger bättre underlag. Telefonintervjuerna genomfördes under våren 2007. Till viss del har erhållna intervjusvar även sammankopplats med information som sammanställts utifrån litteraturstudier. Litteraturstudierna har tillämpats som inspiration men även för att få ytterligare förståelse avseende certifieringssystemen och avsättningsmöjligheterna för, främst, biogödsel.

1.4 Definitioner

Följande definitioner tillämpas i föreliggande rapport:

Tabell 2. Definitioner på begrepp som används i rapporten.

ABP-förordningen	Animaliska biproduktsförordningen. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 av den 3 oktober 2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel.
Besiktningorgan	Organisation med behörighet att utföra besiktning och provning på uppdrag av certifieringsorganet.
Biogödsel	Även kallad rötrest. Är en produkt vid rötning av organiskt material.
Branschen	Avfalls- och biogasbranschen
Certifieringsorgan	Organisation med behörighet att utfärda och återkalla certifikat. Organisationen måste vara ackrediterad.
Kvalifikationsår	Certifikat kan medges tidigast efter ett års kontroll, ett så kallat kvalifikationsår. Kvalifikationsåret startar när besiktningorganet uttar sitt första operativa prov.

SP	Sveriges Tekniska Forskningsinstitut
SPCR120	Certifieringsregler för biogödsel
SPCR152	Certifieringsregler för kompost
Styrgrupp	Referensgruppen inom certifieringssystemen för biogödsel och kompost.

2 NULÄGESBESKRIVNING

2.1 Certifiering eller ej

2.1.1 Generellt om certifieringssystemen

Det övergripande syftet med certifieringssystemen har hela tiden varit att få acceptans för biogödsel och kompost och genom certifikat kunna underlätta avsättningen. Det är viktigt att skapa förtroende för produkterna så att dessa kan tillföras åkermark. Genom att erhålla acceptans kan samhällets kretslopp av näringsämnen slutas. För att detta skall vara möjligt är det av betydelse att produkterna är av tillräckligt bra kvalitet. Det mer konkreta syftet med certifieringssystemen har varit att ta fram ett regelverk som medför att certifierade produkter inte skall behöva ifrågasättas. En representant i styrgruppen förtydligar att *systemet måste präglas av att vi levererar det som kunden vill ha och använder certifieringssystemen på det sätt som han vill.*

De certifierade anläggningarna anser att det finns en stor nytta med att vara certifierad. Någon nämner att genom att biogödseln är certifierad har också den marknadsmässiga trovärdigheten på produkten ökat. Främst handlar det om trovärdigheten gentemot Li, KRAV och Svenskt Sigill eftersom dessa är skeptiska till produkterna. Det är viktigt att branschen gör en gemensam satsning, eftersom det kan vara tungt för en enskild anläggning att föra en diskussion med dessa organisationer. Vidare så anser anläggningsföreträdare att det är bra för branschen att det finns gemensamma regler eftersom detta ökar trovärdigheten på produkten.

Merparten av de intervjuade betonar att certifieringssystemens största utmaning i första hand är att Li, KRAV och Svenskt Sigill skall acceptera certifierade produkter utan egen anläggningskontroll.

2.1.2 Anslutning till certifieringssystemen

Varför väljer anläggningar att ansluta sig till certifieringssystemen? Både de tillfrågade biogas- och komposteringsanläggningarna har valt att ansluta sig för att tydliggöra att deras produkt är av bra kvalitet. Genom att vara ansluten till certifieringssystemen hoppas anläggningarna att det ökar trovärdigheten och därmed avsättningsmöjligheterna för produkterna. Det förekommer både anläggningar som anslutit sig av fri vilja och anläggningar (främst biogas) som anslutit sig för att Cerealia (idag Lantmännen Food R&D) tidigare krävde det. Flera av anläggningarna poängterar att de, om inte SPCR120 och SPCR152 hade funnits, ändå varit tvungna att arbeta med kvalitetssäkring av biogödsel och kompost.

Det råder delade meningar om certifiering underlättar eller är en förutsättning för avsättningen av biogödsel och kompost. Flera av de tillfrågade anläggningarna säger *att det underlättar idag, men att det borde vara en förutsättning i framtiden.* En av de certifierade biogasanläggningarna ställer sig frågande till certifieringens egentliga betydelse idag eftersom certifieringen varken gett till eller från gällande avsättningen av biogödseln. Denna anläggning föreslår att certifieringssystemet skall bli be-

tydligt starkare än idag genom att certifiering skall möjliggöra ökade alternativ för avsättning av produkten. Anläggningsföreträdaren menar att det borde vara betydligt svårare att få avsättning för en ickecertifierad produkt samt att dörrar för fler avsättningsalternativ borde öppnas när produkten väl är certifierad.

I dagsläget är det fler biogas- än komposteringsanläggningar som valt att ansluta sig till certifieringssystemen. Detta beror främst på att ingen av komposteringsanläggningarna har sett någon tydlig marknad eller efterfrågan på certifierad kompost. Några av de ickecertifierade komposteringsanläggningarna som tillfrågats anger också att det finns långtgående planer på nerläggning av kompostering och övergång till rötning av biologiskt livsmedelsavfall och därför har de inte heller sett några incitament till att certifiera komposten. Skulle däremot kompostering av hushållsavfall fortgå, så ser dessa anläggningar det som en självklarhet att genomgå certifiering eftersom process och kvalitet ständigt måste garanteras.

Alla ickecertifierade anläggningar känner till certifieringssystemen. Två av de ickecertifierade biogas-anläggningarna som tillfrågats arbetar för närvarande med kvalifikationsåret. Dessa anläggningar nämner att *de valt att påbörja certifieringsprocessen dels eftersom det är ett krav från lantbruket för att få avsättning för biogödsel och dels för att kunna utveckla anläggningarna för emottagande av ytterligare substrat*. Av de ickecertifierade anläggningarna påpekar samtliga nystartade biogasanläggningar att de har för avsikt att certifiera sin biogödsel eftersom de anser att det är en förutsättning för avsättningen av biogödsel. Det finns samtidigt en biogasanläggning som poängterar att det inte finns någon efterfrågan på certifierad biogödsel i deras region och därför väljer de att ännu så länge stå utanför systemet. Skulle det bli en efterfrågan på certifierad biogödsel kommer denna anläggning givetvis att överväga certifiering.

2.2 Arbetet på anläggningarna

Företrädarna för de certifierade anläggningarna påpekar att arbetet med certifieringssystemen fungerar bra. Generellt anser SP att *de certifierade anläggningarna är aktiva och duktiga och jobbar seriöst med certifieringsarbetet*. Sedan 2003 har det genomfört cirka 60 besiktningar på de certifierade biogas- och komposteringsanläggningarna. I genomsnitt uppstår fyra mindre avvikelser per besiktning. Vanliga mindre avvikelser kan vara otydlig dokumentstyrning (t.ex. att redovisade dokument saknar identitet), otydliga rutiner, provtagning vid fel tidpunkt i förhållande till skrivna rutiner och synpunkter på bruksanvisning dvs. ett anläggningsspecifikt dokument med råd och anvisningar om hur den certifierade produkten skall användas på rätt sätt. Under den granskade perioden har certifikat återkallats vid två tillfällen. Certifieringsorganet drar in certifikaten temporärt om det kan påvisas att certifieringsinnehavaren använt certifieringsmärket på eller i förbindelse med produkter som inte uppfyller kraven. Certifieringsorganet ser allvarligt på om, speciellt, de hygieniska kraven inte uppfylls och i de två fallen kunde man inte vara helt säker på att produkten uppfyllde dessa hygieniska krav och därmed återkallades certifikaten tillfälligt. Genom att åtgärda problemen fick de båda anläggningarna tillbaka sina certifikat inom någon eller några månader. Samtidigt är alla anläggningar glada över att

besiktningsorganet upptäckt deras brister så att dessa kan rättas till, vilket visar på att certifieringssystemen fungerar.

SP anser att anläggningarna borde ha ett bättre helikopterseende dvs. att kunna sammanföra alla enskilda delar till en helhet. SP menar också att alla anläggningar verkligen borde utse någon som har huvudansvar för det kontinuerliga certifieringsarbetet. Detta eftersom SP upplever att *det idag finns en tendens att saker och ting kan falla mellan stolarna när ingen har huvudansvaret*. Det är särskilt känsligt vid personalbyten, föräldraledigheter etc. som medför att ny personal tar över kritiska arbetsuppgifter. Även anläggningsföreträdarna nämner att det är av betydelse att någon har utsett till huvudansvarig, eftersom det krävs någon som aktivt kan driva frågor som rör anläggningens certifieringssystem.

En förutsättning för att certifieringssystemet fungerar på anläggningarna är att rutinerna finns implementerade i övrigt verksamhetssystem. Därmed finns endast ett system att arbeta med och inte rutiner i olika system som fungerar parallellt med varandra. Någon nämner att *certifieringssystemet är en naturlig del av den dagliga verksamheten*. Anläggningsföreträdarna anser att det viktigaste med systemet är att det har hjälpt till att bygga upp ett bra verksamhetssystem, som skapat ordning och reda på anläggningarna. Någon säger att *genom certifieringen tvingas man få kontroll på alla ingående processer i verksamheten, vilket är bra*. För trovärdigheten är det också bra att alla anläggningar jobbar efter samma regler, vilket är viktigt att fortsätta sträva efter. Genom att vara certifierad får anläggningen ett kvitto på att produkten har bra kvalitet! För att säkerställa kvaliteten på biogödseln uppger en anläggningsföreträdare att *de idag har interna revisioner för att garantera att arbetet bedrivs på korrekt sätt*.

För att certifieringsarbetet skall fungera på anläggningen är det betydelsefullt att det finns en delaktighet mellan alla som är inblandade. En anläggningsföreträdare nämner *att motiven för det som görs alltid skall vara kristallklara för alla som på ena eller andra sättet arbetar med systemet*. Personalen måste ha förståelse för systemet samt engagemang och kompetens för att certifieringsarbetet skall fungera på bästa sätt. Vidare anser en anläggning att SP:s kontroll av anläggningspersonalens kompetens är för svag. Anläggningen menar att eftersom personalkompetensen är betydelsefull för certifieringsarbetet bör också SP vara tuffare i sin bedömning av tillräcklig kompetens.

Anläggningarna påpekar att de inte ser det som någon extra tid som läggs ner på certifieringssystemen, mycket tack vare att det är implementerat i den dagliga verksamheten. Dock säger många att kvalifikationsåret var jobbigt eftersom det krävdes en hel del nytänkande och förändringar. Någon nämner att *efter att certifikat erhållits handlar arbetet mest om att förfina rutinerna och göra systemet smidigare och ännu mer anpassat till den dagliga driften*.

I grunden upplever alla anläggningsföreträdarna att SPCR120 och SPCR152 är bra certifieringssystem som är betydelsefulla för avsättningen för biogödsel och kompost. I dagsläget är systemet lätthanterligt och på en lagom administrativ nivå. En anläggningsföreträdare upplever att det finns en tendens att saker och ting kan bli mer administrativt och poängterar att det är viktigt *att systemet inte blir för administrativt och all dokumentation faktiskt har ett gott syfte*. En annan anläggning påpekar att det

är viktigt att systemet inte blir överarbetat, man behöver inte gå in och peta i saker som inte har direkt med produktkvaliteten att göra. Någon önskar samtidigt att certifieringsreglerna kunde vara lite mer flexibla eftersom förutsättningarna skiljer sig åt på de olika anläggningarna. Å andra sidan anser två biogasanläggningar att *kraven i certifieringsreglerna kunde vara högre för att betydelsefulla avvärmare faktiskt skall acceptera produkterna.*

2.3 Lantbrukets åsikter

Lantbrukarna som intervjuats nämner att biogödsel är snabbverkande, innehåller lättillgängligt kväve och är bra för markens struktur samt att biogödsel hjälper till att sluta kretsloppet. Men biogödsel är också förenat med stora spridningskostnader, markpackning och komplicerad logistik. Av tidigare studier⁶ framgår bl.a. vikten av att utveckla spridningssätt som minskar markpackningen. Generellt anser de intervjuade lantbrukarna att certifierad biogödsel skapar en form av trygghet. En lantbrukare anser att biogasanläggningens kvalitetsarbete med biogödsel inger förtroende och nämner att *det känns tryggt att ta emot biogödsel eftersom anläggningen har kontroll genom hela kedjan.* En annan lantbrukare poängterar att det inte är själva certifieringen utan arbetsmetodiken dvs. hur man arbetar med kvalitetssäkring på biogasanläggningen som är av störst betydelse. För honom är det viktigare att biogödseln faktiskt är en bra produkt eftersom en certifiering egentligen inte säger någonting. Samtidigt påpekar en lantbrukare med koppling till Svenskt Sigill att *kravspecifikationen bör ses över för att säkerställa att enbart säkra substrat accepteras i systemet så att certifieringssystemet upplevs som trovärdigt.*

Det råder delade meningar om certifiering av biogödsel har någon betydelse. De lantbrukare som är anslutna till Lantmännen Food R&D (tidigare Cerealia) och/eller Svenskt Sigill anger att det är en förutsättning att biogödseln är certifierad för att de skall kunna ta emot och sprida den. Dessa lantbrukare kan inte heller tänka sig att ta emot ickecertifierad biogödsel. Å andra sidan finns det lantbrukare som anser att det inte har någon betydelse att biogödseln är certifierad eftersom deras uppköpare inte ställer något krav. Dock kan inte alla av dessa lantbrukare tänka sig att ta emot icke certifierad biogödsel.

Det är viktigt för lantbrukarna att biogödseln inte överskrider riktvärdena för tungmetaller samt att den inte förknippas med reningsverksslam. Enligt en av lantbrukarna i BUS-projektet *bidrar certifieringssystemet till att tydliggöra skillnaden gentemot rötslam.*

Den största faktorn som hindrar lantbrukarna ifrån att ta emot mer biogödsel är spridningsarealen. En lantbrukare nämner att han gärna skulle ta emot mer biogödsel men att biogasanläggningen inte har mer biogödsel när han väl har plats i sin gödselbrunn. En annan lantbrukare bedömer att han skulle kunna ta emot betydligt mer biogödsel om Svenskt Sigill godkände biogödseln som gödningsmedel.

---

⁶ Användning av biogödsel. (2005). RVF Utveckling 2005:10. En rapport från BUS-projektet.

2.4 Avfall Sveriges roll

Avfall Sverige äger och administrerar certifieringssystemen. Initialt tog dåvarande RVF på sig denna uppgift eftersom det var RVF:s medlemmar som initierat och drivit certifieringsprocessen. Målsättningen var att skaffa fram en mer opartisk ägare inom några år⁷. Förslagsvis kunde kompostens hemvist bli jordbranschen och biogödselns hemvist bli gödselbranschen. Varken då eller nu finns det någon organisation eller förening som kan sägas representera jord- eller gödselbranschen.

Både anläggningar och styrgruppen uppfattar Avfall Sverige som en trovärdig, respektingivande och objektiv organisation. Någon förtydligar och säger *att Avfall Sverige är rätt organisation att sköta och ansvara för systemen*. Det är också så att Avfall Sverige är en branschorganisation som arbetar med biologisk behandling och därför bör certifieringssystemen vara i deras ägo. Flera intervjuade påpekar *att Avfall Sverige är en förutsättning för att systemen fungerar*. Det är därmed också en fördel att Avfall Sverige finns representerad i styrgruppen. Vidare har Avfall Sverige ingenting emot att äga systemen. Det som krävs av Avfall Sverige är de kostnader som SP tar vid uppdatering av reglerna samt administrativt arbete inom styrgruppen.

Av intervjuerna framgår att Avfall Sveriges rådgivare inom biologisk behandling inger förtroende, är engagerad i certifieringsreglerna och gör mycket administrativt arbete inom styrgruppen. Alla som blivit tillfrågade anser att certifieringssystemen har en bra kanslifunktion, men det finns representanter i styrgruppen som önskar att den administrativa delen kunde utökas eftersom det är avgörande för certifieringssystemen med en väl fungerande administrativ enhet. Samtidigt önskar flera i styrgruppen att Avfall Sveriges rådgivare hade haft mer tid att arbeta med frågor som rör certifieringsreglerna eftersom det är viktigt att det finns någon som driver systemen framåt och ser till så att andra gör det de ska. Det finns möjligheter för rådgivaren att vara mer aktiv i arbetet med certifieringssystemen, men då krävs konkreta förslag på aktiviteter så att en handlingsplan kan tas fram. I det administrativa arbetet ingår idag att kalla till möten, skiva dagordning och protokoll, göra diverse utskick, hjälpa till vid information till anläggningarna samt ansvara för kurser som rör certifieringssystemen. Utöver detta har det tillkommit några externa föreläsningar om certifieringssystemen samt informationsmöten med potentiella organisationer, något som Avfall Sveriges rådgivare anser bör fortsätta.

2.5 Styrgruppens sammansättning, funktion och arbete

2.5.1 Sammansättning

Sammansättningen av representanter i styrgruppen för certifieringssystemen diskuteras en gång per år. Det finns en strävan att styrgruppen skall bestå av företrädare från alla berörda branscher samt oberoende experter och myndigheter. Några representanter i styrgruppen poängterar att *det är viktigt att styrgruppen präglas av det gemensamma intresset nämligen att arbeta för certifieringssystemens bästa och inte första hand värnar om egenintresse*. Det är av betydelse att man inte har folk i gruppen för sakens skull utan att styrgruppen faktiskt består av de aktörer som behövs för systemens

---

⁷ Lundeberg et al. (1999). Certifieringssystem för kompost och rötrest - Slutrapport. RVF-rapport 99:6.

bästa. Vidare betonar en representant att *det är det viktigt att engagemang och kompetens präglar styrgruppen, vilket uppfylls genom en allsidigt sammansatt styrgrupp*. Det åligger Avfall Sverige att bjuda in de företrädare som de anser betydelsefulla för systemen.

Inom styrgruppen finns en mindre grupp som är beslutande. Modellen med en opartisk kärngrupp i styrgrupp som kan styra kriterierna relativt fritt och opartiskt är en bra modell för att skapa goda relationer mellan avfalls- och lantbrukssidan. Flera av representanterna i styrgruppen anser att *det är bra att endast är en mindre del av styrgruppen är beslutsberättigade*. Denna konstruktion är väl värd att värna eftersom besluten därmed fattas på korrekt sätt. Någon säger att om t.ex. anläggningarna blir så många att de kan rösta ner övriga aktörer så förlorar systemet sin trovärdighet och riskerar att andra tror att systemet därmed anpassas efter en part, i detta fall anläggningarna. Av denna anledning är det bra att t.ex. anläggningsföreträdarna är adjungerade till styrgruppen. Vidare anser SP:s representant att det, på samma sätt, är bra att SP inte har någon rösträtt.

Flera vittnar om att styrgruppen har utvecklats och förbättrats mycket väl genom åren. Idag finns en bra balans av representanter i styrgruppen och flera betonar att det faktiskt är av betydelse att alla berörda branscher är representerade. Någon representant säger *att den nuvarande styrgruppen är sammansatt på ett allsidigt sätt som måste värnas*. Tillsammans har representanterna i styrgruppen ett stort kontaktnät. Det finns några som funderar på om det är dags att förnya gruppen eftersom många av representanterna har varit med sedan början. Dessa påpekar samtidigt att det är viktigt med kontinuitet och att det därmed måste ske en lagom omsättning av personer i styrgruppen.

Både anläggningsföreträdare och representanter i styrgruppen anser *att det är av stor betydelse att livsmedelsorganisationerna finns representerade i styrgruppen*. Några anser att det kunde ha varit bra om även företrädare för handeln och konsumenterna fanns med. Det är viktigt att myndigheterna är adjungerade, främst för trovärdighetens och förankringens skull med även för diskussion. Merparten av styrgruppen samt alla certifierade anläggningar *önskar att Jordbruksverket och Naturvårdsverket kunde vara mer aktiva*. Samtidigt menar någon att det kanske räcker med denna kontakt och att det viktiga är att de verkligen har möjlighet att ställa upp när certifieringssystemen behöver deras hjälp. Flera nämner att SJV har krångliga regler som inte alltid är självklara och därmed kräver tolkning som enbart SJV kan göra. Vidare förklarar någon *att styrgruppen faktiskt är ett sätt för myndigheterna att komma ut i verkligheten och få ökad förståelse genom att se hur branschen faktiskt fungerar och vilka frågor som är viktiga för de olika parterna*.

Vad gäller styrgruppens sammansättning anser anläggningsföreträdarna att *det krävs mer praktisk sakkunskap om själva odlingen eftersom produktavsättningen är av stor betydelse*. I dagsläget upplever anläggningsföreträdarna att de bevakar detta och anger att det finns en uppenbar risk att detta fokus faller ur systemen vid byte av anläggningsföreträdare.

Merparten av de certifierade anläggningarna upplever att styrgruppen är anonym pga. att de inte riktigt vet vilka personer som är med. Flera av anläggningsföreträdarna har önskemål om att styrgruppen skall ha mer kontakt med de certifierade anläggningarna. Några föreslår att styrgruppen kontinuerligt skall utkomma med nyhetsinformation. Å andra sidan poängterar en anläggning att kontakten med

styrgruppen sker genom SP. Denna anläggning anser att kontakten är tillräcklig, så vida SP tar med uppkomna situationer vid besiktningarna till styrgruppen.

Samtidigt som flera av *anläggningsföreträdarna anser att styrgruppen känns anonym, nämns att styrgruppen är engagerade och gör ett bra jobb*. En anläggning framhåller att *styrgruppen är ett sätt att kanalisera branschproblem*. Vidare upplyser en anläggningsföreträdare att man måste komma ihåg att representanterna i styrgruppen sitter där på bekostnad av ordinarie arbete på respektive arbetsplats och att man därmed inte kan kräva för mycket av dem.

2.5.2 Funktion och arbete

Styrgruppen har flera olika arbetsformer, den är dels ett debatt- och informationsforum och dels ett beslutsfattande organ. En representant i styrgruppen poängterar att det är viktigt, för certifieringssystemens bästa, att styrgruppen har en informativ och pedagogisk funktion. De certifierade anläggningarna anser *att nyttan med styrgruppen finns genom certifieringsreglerna eftersom det är styrgruppen som reviderar reglerna*.

Av intervjuerna framkommer att styrgruppen traditionellt har haft svårt att sortera ut små och stora frågor samt att diskussionerna ofta tenderat att bli långa eftersom alla vill vara med och problematisera in i minsta detalj. Därmed har det ofta varit en lång väg till beslut. Vad gäller den formella beslutsgången finns det en representant i styrgruppen som känner sig osäker på hur denna egentligen är. En representant i styrgruppen anser att *det hade varit bra om det fanns ett kraftigare tryck utifrån (från anläggningarna) att styrgruppen måste komma med besked på frågor*. Samtidigt upplever företrädare till de certifierade anläggningarna att information från styrgruppen går långsamt. Vid den senaste uppdateringen av certifieringsreglerna fungerade dock informationen genom Avfall Sverige bra anser anläggningsföreträdarna.

Flera av representanterna i styrgruppen nämner att de första åren, innan det första certifikatet kunde delas ut, var lite av torrsim. Någon anser dock att det har varit en nödvändig uppbyggnadsfas även om det emellanåt varit frustrerande eftersom arbetet inte gått framåt. Sedan det första certifikatet har arbetet med certifieringssystemen långsamt rullat på. Under de senaste tre åren har takten ökat, vilket kan ställas i relation till att intresset för certifiering har ökat, främst bland biogasanläggningar under de senaste åren. För att komma vidare i arbetet tillämpar styrgruppen en aktionslista, där alla aktuella aktioner finns listade. Vid varje styrgruppsmöte går gruppen igenom listan. Flera av representanterna i styrgruppen anser att aktionslistans funktion är oerhört viktig. Vidare påpekar någon att certifieringssystemen sakta men säkert kommer framåt med hjälp av utvecklingen eftersom certifieringsreglerna kontinuerligt måste förändras för att passa gällande förutsättningar. En företrädare i styrgruppen menar att den senaste versionen av ABP-förordningen⁸ har varit något av en bekräftelse för styrgruppen eftersom Sverige länge legat i täten gällande biologisk behandling.

---

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 av den 3 oktober 2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel.

För SP:s del är styrgruppsmötena viktiga, eftersom *SP har möjlighet att kalibrera sitt agerande som besiktningsorgan i detta forum*. SP:s representanter tar ofta med sig händelser till möten och diskuterar dem. På detta vis pejar SP läget i gruppen, samtidigt som de öppnar upp för diskussion. En av SP:s besiktningsmän menar att det ibland är svårt att veta hur noga de skall vara i olika situationer och anger att det viktiga är att rättsäkerheten ständigt uppfylls.

Jämfört med i början är arbetsgång och intensitet på en bra och fungerande nivå idag. Samtidigt anser flera att *arbetet givetvis kan bli ännu bättre och att man måste hålla ögonen på det*. Någon nämner att mentaliteten i styrgruppen är oerhört viktig, arbetet måste vara på en lagom nivå. Styrgruppen har idag möte efter behov och merparten av representanterna ser egentligen inte något behov av fler möten. En representant har funderat på om styrgruppen skall ha flera kortare men mer välplanerade möten per år än, få längre och mindre planerade som idag. Denne representant uppger att det blir mer effektivt att förbereda och skapa underlag innan mötet. På detta sätt kan det bli möjligt att inte alla alltid behöver lägga ner så mycket tid, eftersom förberedelserna kan göras av olika personer olika gånger. Dessutom blir det inte lika märkbart om någon inte har möjlighet att närvara, om man har fler möten än idag.

Vidare råder det delade meningar om kvaliteten på möten. Några nämner att det är proffsiga möten och att det är bra att man får minnesanteckningar. Samtidigt anser en företrädare att telefonmötena är ganska ineffektiva eftersom alla i styrgruppen inte är medvetna om telefonmöteteknik. I och med detta är det många som inte hörs och syns, vilket inte är bra för certifieringssystemen.

En representant i styrgruppen anger att en brist i dagens certifieringssystem är att styrgruppen inte har några egna utredningspengar. Detta innebär att många frågor tenderar att dö ut eftersom det oftast tar ganska så lång tid innan frågor får svar. Vidare finns det idag ingen tydlig verksamhetsplan där styrgruppens arbete har strukturerats eller någon given organisation utan styrgruppen handskas med frågor när de uppkommer. *För att styrgruppen skall kunna arbeta mer aktivt med t.ex. marknadsföring kommer det att krävas en annan typ av verksamhet och organisation som i sin tur kommer att kräva ekonomiska medel.*

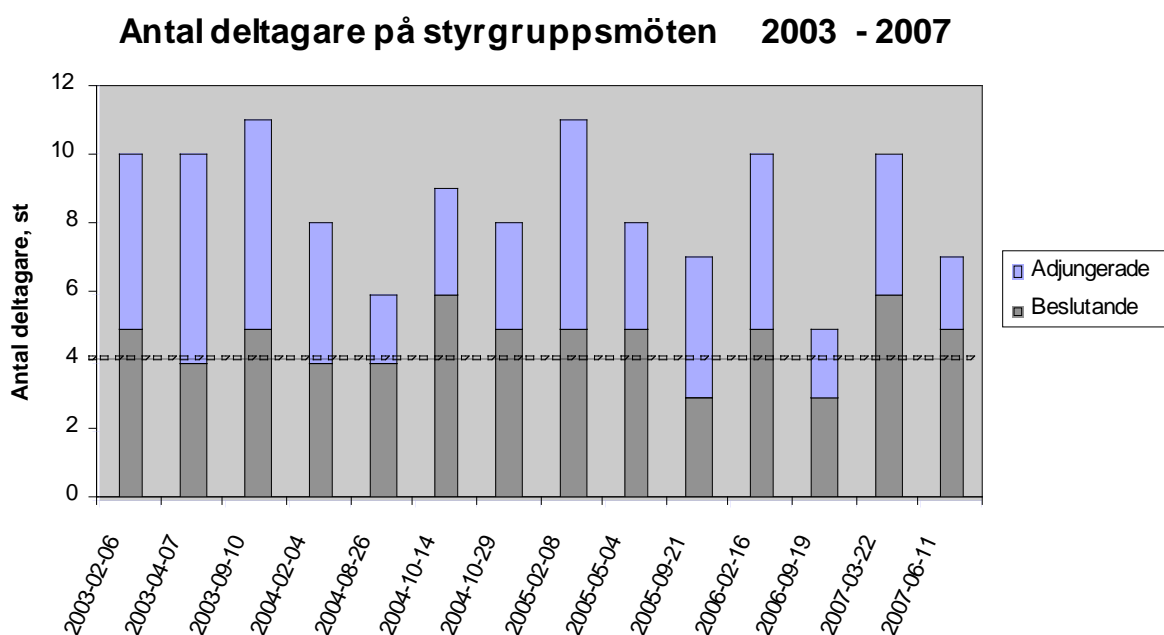
Det som är avgörande för att styrgruppen skall fungera är att det finns en regelbundenhet i mötesintensiteten samt att det finns en ordförande och en sekreterare som fångar upp vad som händer i omgivningen. Någon nämner också att det är avgörande för certifieringssystemen att det finns en verksamhet som har ett berättigande och en efterfrågan som ställer kvalitetskrav.

I styrgruppen finns en bestämmelse om sekretess vilket innebär att allt som sägs inom styrgruppen skall stanna där. Alla representanter får skriva på en förbindelse om sekretess när de tillträder i styrgruppen. SP har som besiktningsorgan också sekretess och får inte berätta om anläggningsspecifika situationer utan får endast berätta generellt om uppkomna anläggningsproblem för representanterna i styrgruppen. Vid tillfällen då anläggningsspecifika frågor måste diskuteras på styrgruppsmöten får inte anläggningsrepresentanterna närvara. En representant poängterar *att det är nödvändigt med sekretess för anläggningarna så att någon anläggning inte hängs ut*. Det är viktigt är värna om varje enskild anläggning.

Både anläggningsföreträdare och styrgruppsrepresentanter anser att styrgruppen måste arbeta mer aktivt med marknadsföring av certifieringssystemen gentemot bl.a. Li, KRAV och Svenskt Sigill.

2.5.3 Arbetsinsats

Under de senaste åren har antalet deltagare på möten med styrgruppen varierat enligt figur 1.

Figur 1. Antal deltagare på styrgruppsmöten mellan 2003 – 2007. Statistik har erhållits från Hanna Hellström, Avfall Sverige. Den streckade linjen indikerar minsta antalet av beslutande representanter vid ett möte för att beslut skall vara giltigt.

För att ett beslut i styrgruppen skall vara giltigt krävs att minst 50 % av de beslutande representanterna i styrgruppen är närvarande vid möten. Av ovanstående figur framgår att detta krav inte uppfyllts vid två tillfällen. För att besluten vid dessa möten skulle bli giltiga har styrgruppen haft en dialog kring de aktuella besluten per e-post. Av figuren framgår också att antalet deltagare på styrgruppsmöten varierar kraftigt. Eftersom styrgruppen enbart har möte ett fåtal gånger per år anser flera av representanterna att alla bör närvara vid dessa möten. Ett lågt deltagande på styrgruppsmöten ger ingen direkt kontinuitet och det finns därmed en uppenbar risk att styrgruppens arbete kan bli ineffektivt samt kan kvalitetsarbetet blir sämre när inte alla finns representerade. Flera nämner att detta inte är bra uttänkt för systemets trovärdighet! Någon betonar dock att man i alla fall bör eftersträva att kärngruppen inom styrgruppen alltid skall finnas representerade på styrgruppsmötena.

Det råder delade meningar om aktivitetsnivån i styrgruppen. Några anser att de är tillräckligt aktiva, och ser inget behov av att aktivera sig ytterligare. Andra anser att de borde vara mer aktiva men anger att tiden inte räcker till. Flera av representanterna i styrgruppen sitter på mandat från en intresseorganisation och dessa anger att de även lägger ner tid på att informera bakåt inom dessa organisationer.

Samtidigt anser några att det är upp till var och en att faktiskt aktivera sig när man tycker att någonting behöver förändras. *Det som är viktigt är att man verkligen kan arbeta när det väl krävs.* Problemet är att representanterna i styrgruppen inte kan lägga ner hur mycket tid som helst på certifieringen eftersom de måste prioritera sitt vanliga jobb. Skulle det krävas att representanterna skall vara mer aktiva än de är idag, nämner flera av dem att det kommer att krävs mer resurser, främst ekonomisk ersättning för att dessa skall kunna prioritera sitt styrgruppsarbete.

2.6 Besiktningsorganet SP

SP är ett oberoende besiktningsorgan som både de certifierade anläggningarna och representanter i styrgruppen upplever som trovärdigt. Merparten av de intervjuade nämner att *den trovärdighet som ett opartiskt besiktningsorgan inger är viktig för att få ökad acceptans för certifieringssystemen.*

De certifierande anläggningarna anser att SP gör ett bra jobb och uppger att det är en styrka att besiktningsmännen är lyhörda för problem och situationer som uppkommer på anläggningarna. Flera av anläggningarna anger att de har bra kontakt med SP. Besiktningsmännens handledning i olika situationer upplevs som positiv. SP nämner att *det är viktigt att anläggningarna förstår att besiktningsmännen faktiskt är en resurs t.ex. som ett bollplank som man kan diskutera med.*

Kunskapsmässigt är SP oftast duktiga, men det förekommer tillfällen när de upplevs som osäkra på reglerna. En biogasanläggning påpekar att det är viktigt att SP alltid vet hur reglerna skall tolkas på plats och inte väljer att återkomma med besked i efterhand. SP menar att det ibland uppstår situationer som de vill diskutera med kollegor eller inom styrgruppen innan de kommer med besked till anläggningen. Samtidigt som anläggningarna egentligen är välinförstådda med att besiktningsmännen arbetar för anläggningarnas och certifieringssystemens bästa, anser de att det är frustrerande när SP inte kan komma med direkt besked. Vidare anser anläggningens företrädarna att besiktningsmännen är duktiga på systemtänkande och på att se helheten i verksamheten. Det finns en önskan från en biogasanläggning att besiktningsmännen emellanåt hade haft lite mer praktisk kompetens eftersom de inte alltid förstår verkligheten utan fokuserar på sina regler.

Merparten av de intervjuade anser att SP har vuxit med sin roll. Initialt märktes att besiktningsmännen var nya i certifieringssystemen, men idag upplevs de som flitiga, kunniga och duktiga. Flera certifierade anläggningar påpekar att SP arbetar för deras bästa, även om det inte alltid känns bra i stundens hetta när SP är tuffa och ställer krav. Anläggningarna är dock medvetna om att det ständigt är viktigt att produktsäkerheten garanteras så att avsättningen tryggas.

Idag anlitar SP en extern konsult för hygienbesiktningen. Några i styrgruppen tycker att det är synd att SP funderar på att anlita egen personal för hygienbesiktningen. I och med detta finns en uppenbar risk för kompetensfall vid övergång till egen personal, eftersom det finns få personer i landet som besitter den kunskap och erfarenhet som denna konsult har avseende hygienisering.

Frågan om det finns någon poäng med att byta till ett besiktningsorgan som har tydligare koppling till biologisk behandling är bra och måste ställas. *Det är viktigt att ständigt fundera och värdera vad som*

är bäst för certifieringssystemen. Egentligen är det ingen självklarhet att SP skall vara det opartiska besiktningsorganet, men det finns i dagsläget heller ingen anledning att byta från SP. SP är en opartisk och välkänd tredjepartskontrollant som inger förtroende, vilket är avgörande för certifieringssystemen. Samtidigt är det dock av betydelse att SP inte känner sig för självsäkra i rollen som besiktningsorgan för certifieringssystemen och börjar arbeta på ett sämre sätt. SP:s styrka är att de inte är involverade i biologisk behandling och att de ifrågasätter anläggningarnas agerande på ett annorlunda sätt genom att ständigt titta på helheten. Man måste samtidigt ha i åtanke att det är ett hantverk att utföra besiktningar. Det finns en standard⁹ som föreskriver vilka krav som skall ställas på ett besiktningsorgan. I denna standard står bl.a. att besiktningsorganet inte får vara aktiv i processen. Besiktningsmännen måste ha kunskap i området, med inte arbeta inom det. Vidare är det viktigt att besiktningsorganet hela tiden är opartiskt. SP är ett opartiskt besiktningsorgan som även gör andra produktbesiktningar t.ex. för anläggningsjord och för avloppsslam.

2.7 Myndigheter

Både Jordbruksverket och Naturvårdsverket har vardera en adjungerad plats i styrgruppen för certifieringssystemen, men är i dagsläget inte särskilt aktiva. Merparten av anläggningsföreträdarna samt representanterna i styrgruppen säger att det är viktigt för systemens trovärdighet att de båda myndigheterna finns representerade eftersom dessa inger ett ökat förtroende gentemot avnämarna. Flera nämner också att ABP-förordningen spelar en stor roll för biogas- och komposteringsanläggningarna och därför är det betydelsefullt att just SJV sitter med i styrgruppen. Vidare poängterar styrgruppen att det är viktigt att certifieringsreglerna präglar gällande lagstiftning.

Några i styrgruppen betonar att myndigheternas medverkan i styrgruppen är ett sätt för dem att komma ut i verkligheten och därmed få en ökad förståelse genom att se hur branschen faktiskt fungerar och vilka frågor som är viktigt (aktuella) för olika parter. Nedan framgår myndigheternas syn på certifieringssystemen.

2.7.1 Jordbruksverket

På SJV arbetar Stig Widell med frågor rörande foderkvalitet och animaliska biprodukter samt Anna Pettersson med frågor rörande ekologisk produktion. Widell innehar idag SJV:s adjungerade plats till styrgruppen, men förstår inte varför han har fått denna plats. Så vitt han vet är det inte uttalat varför SJV skall finnas representerad i styrgruppen. Han påpekar också att han inte tror att SJV kan tillföra någonting i gruppen, vilket samtidigt kan bero på inaktiviteten. Vidare nämner Widell att han inte kan se något syfte till varför SJV skall vara mer aktiva. Om det skulle krävas att SJV är mer aktiv i styrgruppen kommer ökade resurser att krävas inom SJV (vilket inte är möjligt hur som helst). Det är samtidigt så att SJV idag har ganska lite personal som arbetar med dessa frågor och i och med detta måste de prioritera sitt myndighetsarbete med kontroll, information och dylikt.

---

⁹ SS-EN 45011. Certifieringsorgan – Allmänna krav vid certifiering av produkter (ISO/IEC Guide 65:1996).

SJV anser att certifieringssystemen är bra. Widell nämner att certifieringssystemen påverkar den offentliga kontrollen på så sätt att de slipper kontrollera en del parametrar som de vet att certifieringsreglerna styr. I EU:s kontrollförordning¹⁰ står det att myndigheten skall verka för att stimulera branschriktlinjer dvs. myndigheten skall arbeta i samråd med sådana samt ta hjälp av det som ligger utanför det myndighetsaktiva kontrollområdet för att underlätta arbetet. Exempelvis skall myndigheten ta hänsyn till det egenkontrollprogram som ingår i certifieringssystemen. Samtidigt går det inte att skala bort hela den offentliga kontrollen, men Widell betonar att de strävar efter att minska på det byråkratiska krånglet. SJV är alltid öppet för diskussion om hur kontroller av olika slag kan förbättras och effektiviseras.

SJV påpekar att det finns problem med komposteringsanläggningarna eftersom flertalet av dessa inte lever upp till EU:s nya krav avseende bl.a. slutna behandling samt hygienisering. Det är endast ett fåtal av de svenska anläggningarna som är godkända enligt EU idag. Widell funderar på vilka konkreta sätt som lagstiftningen och certifieringssystemen kan komplettera varandra.

Pettersson belyser att insamlingsprocessen och övervakningen är av stort intresse inom ekologisk produktion. För att få sprida t.ex. biogödsel inom ekologisk produktion så får inte ABP-material förekomma däremot är hushållsavfall undantaget. Hon är väl medveten om Sveriges önskan att ytterligare substrat skall godkännas, men påpekar samtidigt att flera europeiska länder vill förbjuda allt animaliskt i ekologisk odling.

2.7.2 Naturvårdsverket

Efter sjösättningen av certifieringssystemet på RVF började Simon Lundeberg arbeta med avfallsfrågor på NV. I och med detta blev också NV aktiva i styrgruppen. När Lundeberg slutade på NV avtog verkets aktivitetsnivå i styrgruppen. Idag arbetar Catarina Östlund med frågor avseende biologiskt avfall på NV. Hon innehar NV:s adjungerade plats till styrgruppen, men har aldrig medverkat på något möte eftersom hon har prioriterat andra frågor. I och med detta är NV idag dåligt uppdaterade på vad som specifikt står i certifieringsreglerna och på hur styrgruppen arbetar.

Östlund bedömer att det är värdefullt för NV att ha uppdaterad kunskap om certifieringsreglerna. NV kan därmed informera om reglerna i möten med olika aktörer. Hon bedömer att kvalitetsgranskning av biogödsel är en förutsättning för att kunna öka avsättningen av biogödsel. Hon bedömer också att certifieringsreglerna bidrar till att öka förutsättningarna för att uppnå delmålet om avfall under miljömålet God bebyggd miljö. Delmålet omfattar två strecksatser som handlar om återvinning av matavfall för biologisk behandling. Vidare har Östlund funderat över vad som krävs för att fler anläggningar faktiskt skall certifiera sig samt vad som idag hindrar dem från certifiering.

---

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

2.8 Viktiga aktörer

På frågan om vilka aktörer som är viktiga på marknaden för de certifierade produkterna svarade alla certifierade anläggningar och styrgruppen att bl.a. Li, KRAV och Svenskt Sigill är betydelsefulla. För att erhålla avsättning av produkten krävs att dessa har förtroende för certifieringsreglerna och dess produkter. Anläggningar poängterar också att det är viktigt att certifieringsreglerna finns förankrade hos dessa organisationer för att certifieringssystemen skall ha fortsatt förtroende. Flera anser att det är betydelsefullt om dessa organisationer kan finnas representerade i styrgruppen. Nedan redovisas vad de olika aktörerna anser om certifieringssystemen.

2.8.1 Li

Livsmedelsföretagen (Li) verkar för att svenska livsmedelsföretag skall karaktäriseras med högt anseende och mångfald samt ha god tillväxt, lönsamhet och konkurrensförmåga. Ingmar Börjesson på Lantmännen Food R&D är ordförande i Li:s forsknings- och utvecklingsgrupp som syftar till att vara sakkunnig och rådgivande till Li:s styrelse i olika frågor rörande forskning och utveckling.

Det finns inget formellt beslut inom Li avseende ställningstagande gentemot biogödsel och kompost. Börjesson upplyser om att Li inte kan fatta ett sådant beslut, men poängterar att det är möjligt att Li kan göra ett generellt ställningstagande. Det ligger i Li:s arbete att enbart ge riktlinjer i olika frågor. I slutändan är det upp till varje enskilt företag att själv ta ställning. För att Li skall kunna göra ett generellt ställningstagande krävs att det finns en tydlighet dvs. en konkret fråga att ta ställning till. Börjesson menar att det inte finns någon tydlighet att driva denna fråga idag. Vidare betonar han att Li aldrig kommer att driva denna fråga, utan det är upp till styrgruppen för certifieringssystemen att driva detta.

För att Li skall kunna acceptera certifieringssystemen för biogödsel och kompost krävs en kontinuerlig dialog så att de blir väl insatt, engagerade och får förståelse för systemen. Börjesson kan tänka sig en plats i styrgruppen, men poängterar samtidigt att han måste bli inbjuden. Det är också viktigt, för en kommande acceptans, att Li får återkoppling på hur läget är på anläggningarna.

Vidare så handlar det också om att sätta in certifieringssystemen och frågorna kring avsättning av biogödsel och kompost i sitt sammanhang och belysa perspektivet. Li måste värdera behovet av insatsen och menar att om det blir många biogasanläggningar måste de kanske agera snabbare. Li strävar efter en hållbar utveckling och för att nå dithän krävs att vi på ena eller andra sättet sluter kretsloppet genom att återföra växtnäring till lantbruket.

2.8.2 KRAV

KRAV är en ekonomisk förening som på olika sätt arbetar för att främja ekologisk produktion och konsumtion genom regelutveckling, internationellt samarbete, opinionsbildning, marknadsföring och information. Rut Björling arbetar som certifierare på KRAV:s certifieringsorgan Aranea Certifiering AB. Hon innehar en adjungerad plats i styrgruppen för certifieringssystemen och anser sig vara tillräckligt aktiv med gällande förutsättningar. Om det skulle krävas att KRAV är mer aktiv, kommer eko-

nomisk ersättning att behöva krävas. Hon anser att det är bra med lärdom om certifieringsreglerna eftersom på så vis ökar trovärdigheten gentemot både produkt och system. Om KRAV inte varit representerad i styrgruppen hade de inte heller haft samma koll som de faktiskt har idag.

KRAV har på prov godkänt biogödsel från Växtkrafts biogasanläggning i Västerås fram till utgången av 2007. Därefter skall KRAV utvärdera projektet samt ta ställning till om biogödsel skall godkännas generellt. Som det ser ut i dagsläget är KRAV ännu inte mogen för att acceptera biogödsel från storskaliga anläggningar. Björling nämner att KRAV känner sig osäkra på om man med så många olika mottagare av substrat verkligen kan säkerställa mottagningskontrollen. Upplägget är bra, med hon poängterar att det är väldigt svårt med mottagningskontrollen. Det är betydelse för KRAV att de känner säkerhet och trygghet i vad som kommer in till anläggningen. En nyckelfråga för KRAV är hur inkommande mängder egentligen skall kontrolleras på ett säkert sätt.

Björling upplyser om att det är "upp till bevis" som gäller. Systemet måste visa sig vara välfungerande i alla steg och både anläggningar och styrgrupp måste kunna visa hur de arbetar med problem och situationer som dyker upp under vägens gång. Hon menar vidare att det är av stor betydelse att både styrgrupp och anläggningar ständigt kör med öppna kort och aldrig försöker dölja någonting. För att KRAV:s osäkerhet gällande certifierad biogödsel skall avta krävs rapporteringar som beskriver hur certifieringsarbetet egentligen fungerar. KRAV efterfrågar kontinuerlig uppföljning på reglerna som behandlar aktuellt läge på anläggningarna för att klargöra hur arbetet fortskrider och vilka eventuella åtgärder som gjorts för att bli ännu bättre. Björling poängterar att det är viktigt att certifieringssystemen präglas av strävan mot ständig förbättring.

En grundförutsättning för att biogödsel skall kunna spridas på KRAV-odlingar är att den genomgått någon typ av kvalitetssäkring. Vidare anser KRAV att det borde utarbetas certifieringsregler för mindre anläggningar.

2.8.3 Svenskt Sigill

Svenskt Sigill är en kvalitetsmärkning som garanterar att märkta produkter har producerats på svenska kontrollerade gårdar och odlingar som lever upp till höga krav på säkra livsmedel, god djuromsorg, miljöansvar och öppna svenska landskap. Helena Elmquist arbetar med utveckling av reglerna inom lantbruket samt har hand om miljöfrågor inom Svenskt Sigill.

Elmquist har kunskap om certifieringssystemen så till vida att hon har läst certifieringsreglerna samt haft ett informationsmöte med Avfall Sverige. Hon betonar dock att hon inte innehar någon detaljkunskap om certifieringsreglerna. Överlag anser Elmquist att principen med certifieringsreglerna är bra, men poängterar att Svenskt Sigill har betydligt hårdare krav på t.ex. tungmetallhalter än vad som anges i certifieringsreglerna. Hon menar vidare att biogasbranschens arbete med certifieringssystemet underlättar deras arbete att acceptera biogödsel. Ännu så länge vill Svenskt Sigill godkänna varje biogasanläggning för sig. I dagsläget är biogödsel från biogasanläggningarna i Kristianstad, Uppsala, Linköping, Kalmar och Helsingborg godkänt för spridning på marker märkta med Svenskt Sigill. Elmquist betonar dock att dessa anläggningar har blivit godkända av misstag och att Svenskt Sigill kommer att

revidera detta. Så länge Svenskt Sigill inte känner sig fullständigt trygga med certifieringssystemen och biogasanläggningarnas arbete kommer de att godkänna biogödsel från varje anläggning var för sig, eftersom biogödsel skiljer sig åt beroende på typ av substrat som rötas. Elmquist menar vidare att det är rimligt att eftersträva enbart ett certifieringssystem, men betonar att det krävs oerhört mycket dialog och påverkande från bådas sidor.

För att Svenskt Sigill ska kunna acceptera biogödsel krävs först och främst att certifieringsreglerna och anläggningarnas arbete blir mer känt för dem. Det är av yttersta vikt att Svenskt Sigill får större förståelse och mer erfarenhet av hur certifieringsarbetet fungerar i praktiken. Vidare, anser Elmquist, är det viktigt att det finns en öppenhet från certifieringsorganets sida som kontinuerligt kan redogöra för systemets styrkor och svagheter. Hon föreslår att styrgruppen bör redovisa certifieringssystemet med återkommande rapporter som beskriver läget på anläggningarna samt som belyser vilka åtgärder som genomförts på anläggningarna för att minska eventuella problem. Hon efterfrågar också praktisk erfarenhet av certifieringsreglerna genom t.ex. medverkan på styrgruppsmöten och revisioner på anläggningar.

Det är vidare viktigt att betydligt fler biogasanläggningar är ansluta till certifieringssystemet för att det skall upplevas som trovärdigt. I dagsläget är Svenskt Sigill tveksamma i och med att inte alla biogasanläggningar finns representerade.

Elmquist anser inte att det är Svenskt Sigills sak att driva frågan om acceptans för certifieringssystemet, utan incitament måste komma från biogasbranschen. För Svenskt Sigill är inte heller biogasanläggningarna någon stor och viktig aktör eftersom biogödsel avsätts på relativt liten areal som är ansluten till Svenskt Sigill. *Detta motsäger det som biogasbranschen anser och ytterligare dialog måste därmed föras med Svenskt Sigill.*

Det är viktigt för Svenskt Sigill att biogödsel är en säker produkt som inte kommer att orsaka skador på vare sig marker eller de märkta produkterna. För Svenskt Sigill är nämligen konsumenten oerhört viktig eftersom det i slutändan är slutkonsumenten i handeln som bestämmer. Elmquist poängterar att Svenskt Sigill har en kvalitetsstämpel som måste skyddas, och därför skyndar de långsamt och försiktigt. För att de ska kunna acceptera biogödsel som gödningsmedel på sina marker krävs nog att slutkonsumenten också får mer kunskap. Detta eftersom slutkonsumenten är oerhört viktig för Svenskt Sigill och därmed måste de känna trygghet när de gör sitt val att köpa Svenskt Sigill. Elmquist tror att marknadsföring av certifieringssystemet måste nå ut till slutkonsumenten.

Elmquist har också funderat på vad som skulle kunna hända i en krissituation t.ex. om en smitta bryter ut. Vem bär egentligen ansvaret - anläggningen, lantbrukaren eller styrgruppen?

2.8.4 Ekologiska lantbrukarna

Ekologiska Lantbrukarna är de ekologiska böndernas fack- och intresseorganisation. Marianne Schönning arbetar med regelfrågor på Ekologiska Lantbrukarna. Hon känner till certifieringssystemen så till vida att hon har läst certifieringsreglerna, men hon vill inte uttala sig om huruvida Ekologiska Lantbrukarna tycker att certifieringssystemen fungerar idag eftersom de inte har någon praktisk erfa-

renhet av systemen. Ekologiska Lantbrukarna anser att det är nödvändigt med ett system för kvalitets-säkring för avsättningen för biogödsel och kompost. Samtidigt betonar Schönning vikten av att certifi-eringen inte får förmedla en falsk trygghet och menar att certifiering lätt kan misstolkas av de oinsatta till att täcka mer än vad certifieringen i verkligheten täcker. Hon menar att certifiering är ett mycket brett begrepp som kan stå för många olika system, allt ifrån ren dokumentation till system som beskri-ver kvalitativa miniminivåer som ska uppnås. Schönning menar också att det kan finnas luckor i vad de kvalitativa certifieringssystemen täcker. Det är därmed inte säkert att det finns kriterier för alla parametrar som kan vara viktiga eller att man i nuläget känner till framtida betydelsefulla parametrar. Exempelvis var inte risken med prioner känd före utbrottet av galna kosjukan.

Idag tillåter inte det ekologiska regelverket användning av biogödsel och kompost. Schönning är medveten om att det finns ett stort kommersiellt intresse för avsättning av biogödsel och kompostfraktioner i ekologisk odling och betonar att det kan förväntas att en stor andel av materialet kommer att kanaliseras till den ekologiska produktionen om de ekologiska reglerna skulle tillåta detta. I detta sammanhang kommer den ekologiska produktionen i betydligt högre utsträckning än den konventionella att stå för risktagandet. Den ekologiska produktionen syftar ytterst till en långsiktigt uthållig produktion av livsmedel och andra förnödenheter. Återcirkulation av den växtnäring som förts bort från åkern är därmed en central fråga. Samtidigt står ekologisk produktion för kvalitet och säkerhet dvs. konsumenterna förväntar sig, och betalar också för, mat som är mer säker än den konventionella. Detta är viktiga skäl till att den ekologiska livsmedelsproduktionen skall vara försiktig och sträva efter att minimera de risker som kan äventyra konsumenternas förtroende.

En av Ekologiska Lantbrukarnas stötestenar är insamlingssystemen för hushållsavfall. De menar att det är av betydelse att systemet är frivilligt dvs. att hushåll ansluter till insamlingssystemet av eget aktivt val. De hushåll som ingår ska också ha tagit del av en grundläggande utbildning/information ang. betydelsen att sortera på rätt sätt. Ekologiska Lantbrukarna menar att engagemang, frivillighet och utbildning är absoluta krav för att en god kvalitet på hushållsavfall ska kunna upprätthållas. Vidare poängterar Schönning att råvaran till den typ av produkter kommer från system som i praktiken är helt öppna genom våra nya matvanor och vårt resande. I och med detta kan råvaran ha ett mer eller mindre globalt ursprung och spårbarheten är därmed helt omöjlig. Ekologiska Lantbrukarna bedömer att det biologiska materialet, som kan föra med sig biologiska föroreningar, innebär de största riskerna. Exempel på sådana biologiska föroreningar är antibiotikaresistens, gmo-genspridning, patogener, prioner dvs. föreningar som alla "lever" och kan föröka sig och som vi riskerar att sprida omkring oss utan möjlighet att avgränsa riskerna. Ekologiska Lantbrukarna menar att denna typ av material, främst animaliska biprodukter men också vanligt matavfall som innehåller animalieprodukter, inte skall återcirkuleras utan betryggande säkerhetsmarginaler i hygieniseringsledet. Ekologiska Lantbrukarna ställer sig tveksamma till om de temperaturer och tider som anges för hygienisering i certifieringsreglerna verkligen är tillräckliga. Schönning påpekar att de med säkerhet vet att så inte är fallet med prioner.

2.8.5 Lantmännen

Lantmännen är en av Nordens största koncerner inom livsmedel, energi och lantbruk. Åkermarken och dess möjligheter är utgångspunkten för Lantmännens verksamhet. Ingmar Börjesson arbetar som forskningschef på Lantmännen Food R&D, tidigare Cerealia.

Börjesson påpekar att certifieringssystemen från början var ett gemensamt system och säger vidare att han inte har någon kunskap om skillnaderna i regler mellan biogödsel och kompost. Börjesson anser att han förstår reglerna angående biogödsel men upplyser samtidigt att han inte är uppdaterad på de senaste reglerna. Han hade hyfsat koll för två år sedan. Han menar dock att certifieringssystemen underlättar Lantmännens arbete att godkänna biogödsel. Målsättningen är att biogasanläggningarna enbart skall kunna hänvisa till SPCR120 och att Lantmännen därmed slipper göra en egen kontroll. För att detta skall vara möjligt krävs en samsyn på råvaror samt att reglerna är fullständigt genomtänkta.

Lantmännen har en lista på vilka anläggningar som är godkända enligt deras kriterier. Detta godkännande gäller tills vidare. Målsättningen är att all verksamhet kontinuerligt behöver förändras och anpassas till gällande verklighet och betonar att det är viktigt att arbeta mot ständig förbättring. Det är viktigt att kontinuerligt ta ställning till nya råvaror eftersom samhället förändras.

För att Lantmännen skall kunna acceptera certifieringssystemen krävs först och främst att alla ingående råvaror har sitt ursprung i livsmedelskedjan. Vidare är det av yttersta vikt att systemet revideras av tredje part precis som idag. För att få sprida biogödsel på våra marker krävs också att den är certifierad, annars är det totalstopp.

Vidare har Börjesson ingen uppfattning om hur arbetet med certifieringssystemen fungerar idag, eftersom det inte sker någon återkoppling från revisioner. Detta är dåligt, menar Börjesson! Ännu så länge vill Lantmännen gå in och godkänna varje biogasanläggning för sig, eftersom råvarorna skiljer sig åt. Vad gäller systemet så tycker Börjesson att det är bra med kontrollen på anläggningen och att de själva får (inom vissa ramar) bestämma vad de vill behandla i sin anläggning. För att Lantmännen skall kunna känna trygghet är det viktigt med ett system med tydlig avgränsning som dessutom är greppbart. Börjesson ställer sig frågande till hur Lantmännen egentligen skall kunna veta att certifieringssystemen för biogödsel och kompost är bra system, när det inte sker någon återkoppling. Lantmännen vill kunna följa anläggningarnas kontinuerliga arbete.

2.8.6 Arla Foods

Arla Foods (Arla) är en kooperativ förening som ägs av mjölkbönder i Sverige och Danmark. För Arla är kvaliteten både vad gäller produktsäkerhet, etik och miljömässigt hållbart agerande betydelsefullt. Genom att erbjuda konsumenten mejeriprodukter med hög kvalitet skapas trygghet och välbefinnande.

Eskil Nilsson är kvalitetschef på Arla. Även om han har varit med sedan framtaganden av certifieringssystemen innehar han ingen detaljkunskap. Nilsson känner till de yttre ramarna men inte är insatt i

själva arbetet. Han upplever styrgruppen som öppen och anser att gruppen sköter systemen på ett korrekt sätt.

För att Arla skall kunna godkänna biogödsel som gödningsmedel krävs först och främst någon form av kvalitetssäkringssystem, därefter måste trovärdigheten gentemot certifieringsreglerna och produkterna öka. Exempelvis är det av betydelse att hygieniseringen är tillräckligt bra och att det är möjligt att spåra substrat både bakåt och framåt i kedjan. Nilsson poängterar att kraven på spårbarheten är avgörande för kommersiella anläggningar. Det är också viktigt att det tydligt framgår i certifieringsreglerna vad som accepteras och inte, både vad gäller substrat och hantering. Vidare är det viktigt med tydlig dokumentation där alla papper läggs på bordet eftersom detta rensar diskussioner och ger bättre och mer trovärdig ordning. Nilsson påpekar att de behöver få ökad insikt i hur arbetet på anläggningarna egentligen sker.

Nilsson anser att certifieringssystemen är bra eftersom det underlättar vid frågor samt Arlas arbete att kunna godkänna biogödsel som gödningsmedel. Arla accepterar biogödsel som innehåller substrat med känt ursprung. Biogödsel som innehåller hushållsavfall accepteras inte av Arla. Enligt Arlas kvalitetsprogram åligger det lantbrukaren att ha kontroll på vad han sprider på sin åker. Inom ramen för kvalitetsprogrammet har Arla möjlighet att kontrollera biogasanläggningarna genom kontinuerlig uppföljning.

2.9 Utländska erfarenheter

EU spelar en viktig roll i den fortsatta satsningen i arbetet med certifieringssystemen i Sverige. Några representanter i styrgruppen nämner att det borde upprättas ett nätverk inom EU, eftersom alla länder handskas med liknande problem och system. Det europeiska kompostnätverket, ECN, har tagit initiativ till ett europeiskt kvalitetssäkringssystem för kompost¹¹. Ett av målen med denna satsning är att stödja uppbyggnaden av nationella kvalitetssäkringssystem för kompost. Därmed hoppas man kunna säkra tillgången på kompostjord som har hög och jämn kvalitet. Det europeiska kvalitetssäkringssystemet är uppbyggt på liknande sätt som det svenska certifieringssystemet för kompost, SPCR152. Att ett europeiskt certifieringssystem för kompost byggs upp visar på att kompostbranschen är seriös och producerar högkvalitativa produkter, menar Avfall Sveriges rådgivare inom biologisk behandling.

2.9.1 Tyskland

I Tyskland arbetar sedan 1989 den tyska kvalitetssäkringsorganisationen för kompost, BGK¹² med genomförande av kvalitetssäkring för kompost och rötrest. BGK grundades av medverkande intressegrupper och infördes under RAL som är den nationella organisationen för all kvalitetssäkring i Tyskland. Produkter som kvalitetsmärkts med RAL kännetecknar standardisering och regelbundna kontroller. Medlemmarna i BGK är kvalitetsorganisationer, vars ordinarie medlemmar producerar humusprodukter, samt producenter dvs. leverantörer och företrädare från produktionsanläggningar som

---

¹¹ Avfall och miljö. Nummer 3/2007. Branschtidning från Avfall Sverige.

¹² die Bundesgütegemeinschaft Kompost e. V

producerar humusprodukter. BGK är oberoende och organisationen har som enda syfte att hantera kvalitetssäkringen och är därmed inte förpliktigad till andra syften eller intressen. Organisatoriskt är BGK en egen förening.

Cirka 70 % av de tyska biogas- och komposteringsanläggningarna är anslutna till BGK:s kvalitetssäkringssystem för kompost och biogödsel. Det är främst de stora och centraliserade anläggningarna som är anslutna. Dessa står idag för cirka 75 % av den totala kapaciteten av kompostering i Tyskland. Inom vissa områden t.ex. vattenskyddsområden, åkrar med bestämda kvalitetssystem samt för sockerbetsodling är det en förutsättning att komposten eller biogödsel är certifierad för att få lov att sprida den.

Arbetet med kvalitetssäkringen drivs framåt genom idéer och förbättringsförslag från berörda organisationer. Alla grundläggande förändringar och nyheter skall stämmas av med den beslutande församlingen inom BGK. Responserna från anläggningarna är positivt avseende certifieringssystemet, eftersom RAL:s kvalitetsmärkning har hög ställning och är välkänt. Vidare har myndigheterna ett stort förtroende för de oberoende kvalitetskontrollerna. I Tyskland finns det ingen lista på ickeaccepterade råvaror, utan istället en lista med tillåtna råvaror som överensstämmer med de nationella föreskrifterna.

2.9.2 Österrike

Det finns två organisationer för kvalitetssäkringssystem i Österrike, KGVÖ¹³ och ARGE Kompost & Biogas. Medlemmarna i KGVÖ är stora kommunala och industriella komposteringsanläggningar. ARGE Kompost & Biogas är en organisation som samlar biogas- och komposteringsanläggningar inom lantbruket. Merparten av de österrikiska biogas- och komposteringsanläggningarna är medlemmar i någon av dessa organisationer. Baserat på det faktum att medlemskapet i de båda organisationerna är frivilligt är också de båda kvalitetssystemen accepterade. Företrädaren för KGVÖ anger att det frivilliga deltagandet bör vara en förutsättning för framtida produktionen av kompost och biogödsel i Österrike.

De österrikiska kvalitetssystemen är väl utvecklade. Arbetet med en kompoststandardisering påbörjades redan för trettio år sedan och har under årens lopp lett fram till separat källsortering av organiskt avfall, kvalitetssäkringssystem och en nationell förordning för kompostering. Denna förordning har medfört att certifierade företag och lantbrukare skall kunna minska sin återkommande myndighetsrapportering.

Inom KGVÖ finns en lista på råvaror som är godkända enligt certifieringssystemen. Endast kompost som består av de godkända råvarorna kan säljas på marknaden utan restriktioner. Om någon är intresserad av ytterligare råvaror krävs ett legalt godkännande från den österrikiska staten. Förändringsarbetet med kvalitetssäkringssystemen drivs framåt genom idéer och förbättringsförslag från berörda parter samt europeiska och nationella lagstiftningskrav.

De båda kvalitetsorganisationerna strävar efter att optimera behandlingsprocessen samtidigt som kvalitetsnivån på de producerade produkterna kontinuerligt höjs. KGVÖ har sin egen organisation för

---

¹³ Kompostgüeverband Österreich

kontrollering, analysering och acceptering. Tillsammans med en rådgivningsenhet utvecklar ARGE Kompost & Biogas regelbundet kvalitetssäkringssystemet.

2.10 Ekonomiska aspekter

Skillnaderna är stora på möjligheterna för betalning på biogödsel och kompost. Både certifierade och ickecertifierade komposteringsanläggningar tar betalt för sin kompost. Priset varierar beroende på typ av jordprodukt, avsettningsmöjligheter och efterfrågan. Tendensen visar att kompostpriset kan komma att ökas vid certifiering främst på grund av argument kring ökade kostnader för komposteringsanläggningen i och med certifiering. Komposteringsanläggningarna poängterar att marknaden styr priset på kompostprodukterna.

Betalningsförmågan på biogödsel varierar kraftigt. Å ena sidan finns tre certifierade och en ickecertifierad biogasanläggning som till viss del tar betalt för biogödseln idag och å andra sidan finns fyra certifierade och fem ickecertifierade biogasanläggningar som får betala för avsättningen. De anläggningar som idag kan ta betalt för biogödseln har gått från att betala till att göra lantbrukarna medvetna om att biogödseln har bra kvalitet och ett näringsinnehåll som skall jämföras med handelsgödsel. Det finns en strävan hos samtliga biogasanläggningar att kunna ta betalt för biogödseln, men flera påpekar att detta ligger långt in i framtiden. För att nå dithän är det viktigt att branschen tillsammans förmedlar att biogödsel faktiskt har ett värde. Flera anläggningsföreträdare antyder att branschen inte kan lösa sitt så kallade kvittblivningsproblem genom att skänka bort biogödsel i förlängningen. Någon anläggningsföreträdare förtydligar att detta skulle kunna signalera att biogödsel kanske inte är någon bra produkt. Vidare påpekar flera av de intervjuade biogasanläggningarna att det krävs ett pris på biogödsel för att den skall vara attraktiv och trovärdig på marknaden. För att lösa problematiken funderar Naturvårdsverket på att ge biogasanläggningarna ett produktionsstöd.

Samtidigt som det finns en strävan hos biogasanläggningarna att kunna ta betalt för sin biogödsel påpekar flera av de intervjuade lantbrukarna att de inte är intresserade av biogödseln om de skall betala för den. Lantbrukarna hänvisar till att priset på handelsgödsel alltid kommer att styra och menar att biogödsel aldrig kan bli dyrare än handelsgödsel. De poängterar också att man måste komma ihåg att spridning av biogödsel är förenat med stora spridningskostnader och förödande markpackning. Av intervjuerna framkommer att de flesta lantbrukare tycker att biogödsel är ett bra gödningsmedel, men hänvisar till de ekonomiska aspekterna. Någon av lantbrukarna nämner *att det inte är aktuellt att överbetala för biogödsel utan att de måste få erhålla en viss liten bonus eftersom biogasanläggningen trots allt måste bli av med sin biogödsel.*

De biogasanläggningar som kan ta betalt för biogödseln vill inte lämna ut uppgifter på priset, eftersom detta är reglerat i avtal och därmed skulle kunna störa ur konkurrenssynpunkt. Därmed har det inte varit möjligt att göra någon sammanställning som belyser certifieringen i ekonomiska termer. Tendensen visar dock att det är lättare att ta betalt för certifierad biogödsel.

3 FÖRSLAG PÅ FORTSATT ARBETE

3.1 Den stora utmaningen

Av intervjuerna med anläggningsföreträdare och representanter i styrgruppen framkommer att den största utmaning som certifieringssystemen står inför är att livsmedelsorganisationerna skall acceptera systemen och dess regelverk. Hur skall då branschen gå tillväga för att denna acceptans skall kunna uppnås?

I synnerhet krävs marknadsföring av certifieringssystemen, så att de blir mer kända för betydelsefulla livsmedelsorganisationer. Genom intervjuer med anläggningsföreträdare och representanter i styrgruppen framkommer att certifieringssystemen måste marknadsföras gentemot Li, KRAV och Svenskt Sigill. Dessa aktörer anser i sin tur att slutkonsumenten måste få kännedom om certifieringssystemen, eftersom det är dessa som i slutändan skall ta ställning. Idag finns inga organisationer som kan sägas representera alla konsumenter. Av tradition gör personer som engagerar sig i konsumentfrågor ofta det utifrån att de vill kämpa emot någonting t.ex. slamgödning, bekämpningsmedel eller GMO-grödor. Till följd därav bedöms dessa personer inte heller vara representativa för alla konsumenter längre. Med detta resonemang i åtanke rekommenderas att marknadsföringen främst fokuseras gentemot de direkta aktörerna dvs. Li, KRAV och Svenskt Sigill. För det andra måste direktanvändarna bearbetas eftersom det framkommit av intervjuerna att det råder en viss skeptism gentemot biogödsel bland flera av de tillfrågade lantbrukarna.

3.1.1 Marknadsföringsåtgärder mot livsmedelsorganisationerna

De intervjuade livsmedelsorganisationerna efterfrågar förståelse, kunskap och erfarenhet om certifieringssystemen, för att de så småningom skall kunna acceptera systemen. Idag varierar kunskapsnivån hos avnämarna vilket bl.a. kan relateras till respektive organisations aktivitetsnivå i styrgruppen. KRAV uppger att de har relativt bra kunskap om certifieringssystemen tack vare att de finns representerade i styrgruppen. Li och Svenskt Sigill uppger att de inte har så pass mycket kunskap om systemen som de egentligen skulle vilja. De är heller inte representerade i styrgruppen. *Både företrädaren för Li och Svenskt Sigill är positiva till att ingå i styrgruppen, men poängterar att de måste bli inbjudna.* Utan inbjudan ser de ingen anledning till att aktivera sig. Avfall Sverige ansvarar för att styrgruppen är sammansatt enligt önskemål och det åligger därmed Avfall Sverige att bjuda in Li och Svenskt Sigill till styrgruppen.

I intervjun med företrädaren för Li framgår att Li inte har någon möjlighet att ge ett formellt godkännande till certifierad biogödsel och kompost, utan de kan endast göra ett generellt ställningstagande. Det är viktigt att ha i åtanke att det sedan är upp till varje företag som ingår i Li att ta egen ställning, vilket skulle kunna innebära att certifierad biogödsel och kompost ändå inte accepteras av alla livsmedelsföretag i Sverige. Vidare anser Svenskt Sigill sig inte betydande i sammanhanget eftersom de anser att biogödsel endast utgör en begränsad del av deras verksamhet. Ett faktum är att styrgruppen borde

upplysa Svenskt Sigill hur pass viktigt det är för branschen att det finns avsättningsmöjligheter för certifierad biogödsel och kompost även inom Svenskt Sigill.

Flera av de tillfrågade livsmedelsorganisationerna anser att det är viktigt att certifieringssystemen förmedlar trygghet och öppenhet. Exempelvis poängterar KRAV att *det är "upp till bevis" som gäller dvs. styrgruppen måste kunna uppvisa att det faktiskt är ett seriöst certifieringsarbete som bedrivs.* Idag känner flera av livsmedelsorganisationerna otrygghet med certifieringssystemen eftersom de egentligen inte vet hur det fungerar. De marknadsföringsåtgärder som skall göras gentemot livsmedelsorganisationerna är uppföljande och kontinuerliga rapporter som behandlar följande:

- Beskrivning av certifieringssystemens styrkor och svagheter. Exempelvis är det av intresse för livsmedelsorganisationerna att få veta vad som fungerar och inte fungerar på de certifierade anläggningarna samt hur förändrings- och förbättringsarbetet ser ut.
- Statistiskt underlag som beskriver arbetet med certifieringssystemen. En av livsmedelsorganisationerna nämner att information bör sättas in i ett sammanhang för att bli bättre förstått. Exempelvis är det av intresse med statistik på antal certifierade anläggningar, antal anmärkningar, nya och/eller indragna certifikat, certifierade produktionsmängder, innehåll av växtnäring, producerad mängd biogas etc.
- Återkopplingar från revisioner. Exempelvis nämner Svenskt Sigill att de vill ha möjlighet att närvara på revisioner, för att se hur revisionsarbetet fungerar i praktiken. Detta önskemål är möjligt, men endast under förutsättning att en anläggning accepterar att andra parter får närvara vid revisionen.

Någon av företrädarna för livsmedelsorganisationerna betonar också att så länge som de inte finns representerade i styrgruppen kan de heller inte veta när det kommer nya versioner. Ett enkelt sätt att uppmärksamma betydelsefulla avnämarna på att reglerna har ändrats är att styrgruppen tilldelar dem en ny version av certifieringsreglerna när revidering har genomförts.

3.1.2 Övriga marknadsföringsåtgärder

Utöver de aktörer som diskuterats ovan borde Avfall Sverige mer aktivt än tidigare marknadsföra certifieringssystemet för biogödsel gentemot de företag som avser att etablera biogasanläggningar under kommande år. Erfarenheter visar att nyetablerade biogasanläggningar inte alltid har kännedom om Avfall Sverige och deras arbete med biologisk behandling. Det finns idag minst en storskalig biogasanläggning som inte är medlem i Avfall Sverige och därmed finns en uppenbar risk att dessa inte väljer att ansluta sig till certifieringssystemet. För trovärdighetens skull är detta inte bra för certifieringssystemen.

Avgörandet för certifieringssystemens framtid är att branschen sprider kunskap om systemen till andra berörda branscher. Styrgruppen måste arbeta mer aktivt med att bygga upp ett förtroende hos användarna och deras organisationer. Följande förslag på övriga marknadsföringsåtgärder gentemot avnämarnas organisationer har framkommit i intervjuerna:

- Återkommande artiklar och notiser i olika branschtidningar. Exempelvis kan läsare uppmärksammas på när certifieringsreglerna har ändrats, om någon anläggning har fått indraget certifikat samt när nya anläggningar har fått certifikat.
- Egen hemsida till certifieringssystemen där t.ex. information om de certifierade anläggningars kontinuerliga arbete finns.
- Certifieringsmärket bör visas mer utåt. Idag finns ett omfattande regelverk kring märkningen som bl.a. innefattar att endast certifierade produkter får bära märkningen. Målsättningen med en märkning är att den skall förmedla trygghet och förtroende. I och med att certifieringsmärket är relativt okänt idag, signalerar det heller inte budskapet. Genom att exempelvis sätta certifieringsmärket på fler fordon som transporterar biogödsel erhålls ökade möjligheter att marknadsföra certifieringssystemen.

3.2 Attraktiva produkter

Åsikterna om hur pass attraktiva de certifierade produkterna egentligen är varierar beroende på tillfrågad part. De båda certifierade komposteringsanläggningarna nämner att de nog fått avsättning för komposten även om den inte varit certifierad eftersom det inte finns några direkta aktörer som efterfrågar certifierad kompost idag. Dessa nämner också att de troligtvis skulle kunna ta ut ett högre pris för certifierad kompost pga. anläggningens högre kostnader i och med certifiering.

Flera av de certifierade biogasanläggningarna anger att de inte har några problem med avsättningen av biogödsel. Å andra sidan nämner flera av de tillfrågade lantbrukarna att biogödsel inte är ett tillräckligt bra gödningsmedel pga. väderkänslighet, markpackningar samt stora spridningskostnader. Det förefaller som om lantbrukarna inte ser mervärdet i användning av biogödsel. Därmed är det viktigt att biogödsel fortsättningsvis marknadsförs på ett mer aktivt sätt gentemot lantbruket.

3.2.1 Ett ekonomiskt moment 22

För att certifierad biogödsel och kompost skall bli ännu mer attraktivt är det viktigt att branschen framöver pratar om att produkterna faktiskt har ett värde. Det förefaller som om detta är lättare för komposteringsanläggningarna än för biogasanläggningarna. För trovärdighetens skull är det av betydelse att biogasanläggningarna arbetar i riktning mot att vända trenden och i förlängningen försöka ta betalt för sin biogödsel. Å andra sidan är inte många lantbrukare intresserade av att sprida biogödsel om de skall betala för den. Flera av lantbrukarna nämner att de endast tar emot biogödsel pga. att det är ett ekonomiskt fördelaktigt alternativ för dem. Hur som haver är biogödsel förenat med stora spridningskostnader och markpackning. I detta sammanhang har lantbrukarna också ett övertag eftersom de vet att biogasanläggningen måste få avsättning för sin biogödsel för att fortsätta kunna producera biogas.

Det råder ingen tvekan om att ett ekonomiskt moment 22 skulle kunna skådas. Frågan är bara hur problemet skall lösas? Enligt Tomas Kjellquist på Biototal AB handlar det framöver om att hantera

biogödsel som en produkt och inte som ett avfall. När detta väl har accepterats kan förhoppningsvis den ekonomiska trenden så sakteliga vändas och biogasanläggningarna kan ta betalt för biogödseln. En annan fråga som måste ställas är varför vissa biogasanläggningar har lyckats vända trenden medan andra anläggningar inte lyckas?

3.2.2 Marknadsföringsåtgärder mot lantbrukarna

Vad gäller marknadsföringsåtgärder gentemot lantbruket är det främst viktigt att framhålla att biogödsel är en produkt och inte ett avfall. Av intervjuerna med lantbrukarna framgår att flera inte ser mervärdet i biogödsel. Därför krävs att biogasanläggningar börjar arbeta mer aktivt med marknadsföring av biogödsel som en produkt. Kjellquist på Biototal AB betonar att det är betydelsefullt att prata med lantbrukaren på lantbrukarens vis genom att ge lantbrukaren den information som han efterfrågar och att ställa det i relation till dennes verklighet.

Ett sätt att göra biogödsel till en mer attraktiv produkt för lantbrukaren skulle kunna vara att göra någon form av mervärdesanalys vilket bl.a. Biototal AB, Hushållningsällskapet och Odling i balans kan. Exempelvis tas i Biototal mervärdesberäkning hänsyn till agronomiska, ekonomiska och miljömässiga värden sett utifrån ett livscykelperspektiv. Exempelvis anger denna mervärdesberäkning vilken mullhaltspåverkan och kalkpåverkan som en given mängd biogödsel har på marken. I mervärdesberäkningen redovisas också mängden energi och växthusgaser som sparas för varje enskild gård genom att sprida biogödsel i stället för mineralgödsel.

Några biogasanläggningar har också anställt en lantmästare för arbetet med marknadsföring av biogödsel gentemot lantbrukarna. Det förefaller som om dessa anläggningar i större utsträckning också kan ta betalt för sin biogödsel än de anläggningar som inte arbetar lika aktivt med samma frågor.

3.3 Certifieringsreglerna

3.3.1 Inför certifiering

En av de biogasanläggningar som för tillfället arbetar med kvalifikationsåret nämner att certifieringsreglerna måste läsas flera gånger för att man ska förstå dem. Till hjälp, för att bättre kunna förstå certifieringsreglerna, finns en pärm som SP tagit fram. Denna pärm består av en lathund som till viss del beskriver hur certifieringsreglerna skall tolkas samt ger vissa generella tips på hur anläggningen kan lägga upp sitt certifieringsarbete. Anläggningarna förväntar sig att pärmen skall innehålla mycket tips och konkreta förslag på hur olika rutiner skall läggas upp samt beskrivningar hur andra anläggningar valt att göra. Så är tyvärr inte fallet eftersom den intervjuade anläggningsföreträdaren uppfattar pärmen som ganska så mager på information och menar vidare att den egentligen inte är till någon hjälp överhuvudtaget.

Pärmens pedagogiska syfte borde vara att hjälpa anläggningen, inte att stjälpa i arbetet med certifieringen. I och med att SP tar betalt för pärmen är det möjligt att ställa krav på innehållet och därmed

rekommenderas att SP uppdaterar pärmen. En utveckling och uppdatering av innehållet i pärmen kan förhoppningsvis spara tid i slutändan för alla parter. Framförallt slipper SP svara på samma frågor flera gånger. Ett konkret förslag är t.ex. att kapitlet om transport utvidgas med vilka specifika krav som ställs på transport samt vilka åtgärder som anläggningar skall göra för att kunna uppfylla kraven. Det är även av intresse att få information om hur andra anläggningar valt att lösa olika problem kopplade till kvalifikationsårets arbete.

Ett krav i certifieringsreglerna är att kvalitetspåverkande personal på anläggningen skall ha erforderlig utbildning bl.a. skall denna person genomgå Avfall Sveriges certifieringskurs. På denna kurs får deltagarna en genomgång av certifieringssystemen samt en praktisk vägledning för hur de krav som ställs vid certifieringen skall kunna uppnås. Efter kursens slut får varje deltagare en kurspärm.

3.3.2 Ständig förbättring

En grundläggande förutsättning för att biogödsel och kompost skall kunna avsättas inom lantbruket är att behandlingsanläggningarna arbetar med någon form av kvalitetssäkringssystem. De intervjuade livsmedelsorganisationerna är positiva till att Avfall Sveriges medlemmar tagit initiativet till certifieringssystemen, men betonar samtidigt att de vill vara med och diskutera kraven i certifieringsreglerna. Exempelvis har det framkommit att avfallsbranschen och livsmedelsorganisationerna har olika syn på vilka råvaror som skall vara godkända. I det fortsatta arbetet med certifieringssystemen är det av betydelse att få fram en konkret avgränsning över vilka råvaror som är godkända av alla berörda parter. Flera av livsmedelsorganisationerna poängterar att de har varumärken som måste skyddas. En utmaning är därmed att få fram ett förslag som livsmedelsorganisationerna kan acceptera och som samtidigt är realistiskt för avfallsbranschen.

Det är av stor betydelse att fler biogas- och komposteringsanläggningar väljer att certifiera sig, så att certifieringssystemen blir mer använda. En representant för någon av de tillfrågade livsmedelsorganisationerna nämner att *ett ökat antal certifierade anläggningar skapar större förtroende gentemot konsumenterna*. Särskilt viktigt är att få fler komposteringsanläggningar att se nyttan av certifieringen men då måste det också finnas ett behov från kompostbranschen att komposteringsanläggningarna skall certifiera sig. Detta behov finns inte idag!

Både anläggningar och de tillfrågade livsmedelsaktörerna anser att certifieringssystemens övergripande upplägg är bra, men att det är viktigt att systemen kontinuerligt uppdateras. Det är vidare betydelsefullt att certifieringssystemen behålls i sin nuvarande form, eftersom de upplevs vara väl utarbetade. Strävan efter ständig förbättring skall dock fortsätta att prägla det fortsatta certifieringsarbetet. Med fokus på ständig förbättring har följande förslag framkommit:

- Fortsatt kontinuerlig revision av tredje part. Anläggningarna måste kunna visa utåt att det faktiskt kontrolleras regelbundet av tredje part.
- Kvaliteten på certifierad biogödsel och kompost måste fortfarande kunna säkerställas. Någon nämner att det krävs en definition av vad som är tillräckligt bra kvalitet för att kunna godkännas av systemen. Inom ramen för detta förslag är det viktigt att inte bara fokusera på de nega-

tiva kraven t.ex. högsta tillåtna halt av tungmetaller utan också betona de positiva kraven t.ex. lägsta halt av näringsämnen.

- Specifikation på vilka råvaror som är godkända för behandling i biogas- och komposteringsanläggningar för att biogödsel och kompost skall kunna accepteras av livsmedelsorganisationerna.
- Målen som skall uppfyllas skall vara realistiska och möjliga för anläggningarna att uppnå.
- Det är viktigt att alla behandlingsanläggningar ta sitt ansvar. Om någon anläggning gör någonting dumt finns en uppenbar risk att trovärdigheten gentemot certifieringssystemen ifrågasätts. Anläggningarna skall sträva efter att undvika felsteg. Någon av representanterna från livsmedelsorganisationerna nämner att en biogasanläggning alltid är en biogasanläggning och att konsumenten inte ser någon skillnad på de olika anläggningarna.

I intervjuerna med både KRAV och Ekologiska Lantbrukarna framgår att de är skeptiska till storskalig hantering av hushållsavfall. Om branschen finner det betydelsefullt att få avsättning inom den KRAV-märkta och ekologiska odlingen krävs säker hantering av hushållsavfall. Branschen måste kunna garantera att hushållsavfall är absolut "rent". En stor utmaning är därför att få källsorterat hushållsavfall så pass rent att det efter biologisk behandling kan återföras till åkermark. KRAV ställer sig frågande till hur mottagningen egentligen skall kontrolleras. Det kommer att krävas åtskilliga diskussioner och praktiska försök innan en acceptans kan erhållas från KRAV.

Vidare anser en representant i styrgruppen att styrgruppen måste föra en diskussion om organiska föreningar samt skaffa sig ett förhållningssätt gentemot denna problematik.

3.3.3 Certifieringssystem för småskaliga anläggningar

Storskaliga behandlingsanläggningar har valt att ansluta sig till certifieringssystemen för biogödsel och kompost eftersom de anser att det ökar trovärdigheten så att de certifierade produkterna kan avsättas inom lantbruket. Företrädare i styrgruppen och representanter för betydelsefulla livsmedelsföretag anser att även småskaliga biogasanläggningar bör certifiera sin biogödsel för att trovärdigheten på biogödseln skall öka.

Befintligt certifieringssystem för biogödsel är uppbyggt för att passa storskaliga biogasanläggningar och är därmed inte anpassat för s.k. småskaliga anläggningar. Flera av de intervjuade nämner att det krävs ett enklare och billigare alternativ för de småskaliga biogasanläggningarna, eftersom dagens certifieringssystem är dyrt. Det är med andra ord främst en ekonomisk fråga för de småskaliga biogasanläggningarna.

Samtidigt påpekar Avfall Sverige att de är en medlemsorganisation som företräder medlemmarnas intresse. *Ingen småskalig biogasanläggning är medlem i Avfall Sverige och att därmed är det inte möjligt för Avfall Sverige att driva frågan om förenklat certifieringssystem för småskaliga anläggningar.* SP anger att det egentligen inte är något problem från deras sida att handha certifieringsregler

för mindre anläggningar, men deras ombud poängterar att det är svårt att se hur trovärdigheten skall bevaras. För att certifieringssystemet skall bli mer ekonomiskt fördelaktigt för småskaliga anläggningar måste någonting tas bort från befintliga certifieringsregler. *SP menar vidare att det är svårt att göra ett mindre omfattande regelverk, utan ett ordentligt underlag som kan påvisa att det faktiskt är helt i sin ordning att släppa vissa delar av kontrollen.* En certifiering måste garantera något, i annat fall är den meningslös. För att eventuellt kunna ta fram ett certifieringssystem som är anpassat till småskaliga anläggningar krävs djupgående utredning. En återstående fråga är dock vem som skall driva en sådan utredning. Idag finns det ingen organisation som kan sägas samla småskaliga biogasanläggningar på samma sätt som Avfall Sverige samlar storskaliga behandlingsanläggningar. *Förslagsvis kan t.ex. någon av lantbrukarnas organisationer driva dessa frågor eftersom de småskaliga anläggningarna främst finns inom lantbruket.*

3.4 Verksamheten kring certifieringssystemen

3.4.1 Avfall Sverige

Avfall Sverige uppfattas som en objektiv och trovärdig branschorganisation och bör även fortsättningsvis äga och driva certifieringssystemen.

3.4.2 Besiktningsorganet

En grundläggande förutsättning för att de tillfrågade livsmedelsorganisationerna skall kunna acceptera certifieringssystemen är att de kontrolleras av en oberoende tredje part. Det framkommer flera anledningar till varför SP inte skall bytas ut. Först och främst är SP ett ackrediterat opartiskt tredjeparts kontrollorgan vars besiktningsmän uppfattas som både kunniga och duktiga. För det andra har SP under flera år ansamlat erfarenhet om certifieringssystemen och har därmed betydligt mer erfarenhet än ett eventuellt nytt besiktningsorgan. Slutligen finns det en uppenbar risk att byte av besiktningsorgan skulle kunna skapa otrygghet och ifrågasättande, vilket inte är nödvändigt i detta skede när fokus bör ligga på att erhålla acceptans från livsmedelsorganisationerna.

3.4.3 Styrgruppen

Det förefaller som om arbetet i styrgruppen fungerar relativt väl, men att upplägget behöver diskuteras. Det har framkommit ett par förslag på hur styrgruppens arbete skulle kunna utvecklas. Någon anser att möten skulle bli mer effektiva om underlag skapas innan möte och beslut tas under möte, istället för som idag där underlag och beslut oftast skapas under möten. Någon annan föreslår att styrgruppen skulle kunna arbeta med s.k. teman för att mer aktivt bearbeta betydelsefulla intresseområden. Detta är också ett sätt för styrgruppen att komma framåt i sitt arbete samtidigt som de kontinuerligt är uppdaterade på vad som händer och sker i omvärlden.

För att organisationen kring certifieringssystemen skall bli mer slagkraftig krävs en tydligare verksamhetsplan. Flera av medlemmarna i styrgruppen nämner att de skulle vilja vara mer aktiva, men att annat arbete måste prioriteras idag. Några av dessa nämner att det kommer att krävas ekonomisk

ersättning om de skall vara mer aktiva i styrgruppen. Merparten av styrgruppens arbete sker idag på ideell basis. I arbetet med att erhålla acceptans från livsmedelsorganisationerna kommer stora marknadsföringsåtgärder, som kräver betydande resurser, att behövas. Till att börja med behöver representanterna arbeta mer aktivt med kontinuerlig marknadsföring av certifieringssystemen. I detta skede bör Avfall Sverige bjuda in Li och Svenskt Sigill till styrgruppen. Därefter behöver styrgruppen bearbeta de krav som de olika livsmedelsorganisationerna ställer. Målsättningen i styrgruppens fortsatta arbete bör vara att hitta en struktur som är möjlig att arbeta efter och som livsmedelsorganisationerna kan acceptera. Det kommer troligtvis att krävas oerhörda diskussioner mellan styrgruppen och berörda livsmedelsorganisationer innan acceptans kan erhållas. För att möjliggöra detta arbete kommer avsevärda resurser att behövas. *Merparten av de marknadsföringsåtgärder som föreslagits i rapporten kräver finansiella medel både i form av personella resurser men även i form av rena materialkostnader.*

Tidigare i år meddelande representanten från Grön Produktion att hon skulle byta arbete. I likhet med fallet med Naturvårdsverket finns en uppenbar risk att Grön Produktions aktivitetsnivå i styrgruppen sjunker när det sker personalbyte. När sådant händer är det av stor betydelse att styrgruppen arbetar aktivt gentemot den aktuella organisationens nya personal så att denne blir uppmärksam på styrgruppens arbete samt representantens betydelse i sammanhanget. Just i fallet med Grön Produktion är det nog inte så allvarligt eftersom Grön Produktion precis övergått i Sigill Kvalitetssystem AB. Samtidigt har Svenskt Sigill aviserat att de är intresserade av att sitta med i styrgruppen bara de får en inbjudan.

En del av den betydande marknadsföringen som diskuterats tidigare innefattar lyhördhet dvs. *styrgruppen måste bli bättre på att vara lyhörd på vilka tankar och funderingar som olika aktörer har på certifieringssystemen och bearbeta dessa.* I intervjun med KRAV framgår exempelvis att de känner sig osäkra på storskaligheten vid rötning av hushållsavfall. I fortsatta diskussioner med KRAV bör därför denna fråga diskuteras. Samtidigt måste styrgruppen fundera över hur t.ex. mottagning, sortering och kontroll av inkommande hushållsavfall skall ske för att så småningom förhoppningsvis erhålla acceptans från KRAV.

3.4.4 Myndigheterna

Det förekommer två huvudsakliga aspekter i diskussionen kring myndigheternas aktivitetsnivå i certifieringssystemen. Å ena sidan anser merparten av anläggningsföreträdarna och styrgruppsrepresentanterna att myndigheterna spelar en betydande roll i arbetet med certifieringssystemen bl.a. med hänsyn till trovärdighet och informationsinsatser. Å andra sidan menar Jordbruksverket att de inte förstår varför de fått sin plats i styrgruppen. På Naturvårdsverket har det förekommit personalbyte, vilket fått till följd att arbetet med certifieringssystemen inte fått samma prioritering som tidigare. *Flera anser att det är synd att myndigheterna inte insett sin betydande roll i certifieringssystemen.* Om nu styrgruppen anser att myndigheterna skall vara mer aktiva i certifieringssystemen måste de också arbeta mer aktivt gentemot myndigheterna.

Frågan som måste ställas är därför hur styrgruppen skall arbeta för att myndigheterna skall bli mer aktiva? Främst handlar det om att aktivt marknadsföra certifieringssystemen och styrgruppens arbete gentemot myndigheterna. Följande är viktigt att påvisa:

- Både Jordbruksverket och Naturvårdsverket har kunskap och information om kommande uppdateringar av lagar som berör biologisk behandling.
- ABP-förordningen är komplex och svårtolkad, men spelar samtidigt en oerhört viktig roll för biologiska behandlingsanläggningar. Det är Jordbruksverket och inte anläggningarna som kan göra tolkningar av ABP-förordningen.
- Jordbruksverket påtalar ständigt att de har mycket att göra och lite resurser. Styrgruppen måste påvisa att det t.ex. finns anläggningar som fått minskad tillsyn p.g.a. att de är certifierade.
- Senast som Jordbruksverket var med på ett styrgruppsmöte hade styrgruppen åtskilliga frågor till dem. Detta visar väl att Jordbruksverket är viktiga?
- För både Jordbruksverket och Naturvårdsverket handlar det om att uppmärksamma dem på att utan certifieringssystemen försvåras troligen kretsloppet av näringsämnen och därmed uppfyllandet av miljömålen, eftersom återföring av näring är ett av miljömålen.
- Myndigheterna arbete kan komma att underlättas när de blir mer aktiva i certifieringsarbetet eftersom de då har möjlighet att påverka utformningen av certifieringsreglerna.

3.4.5 Arbetet på de certifierade anläggningarna

Syftet med denna utvärdering är egentligen inte att påtala för anläggningarna vad de kan göra för att förbättra sitt certifieringsarbete, men eftersom anläggningarna spelar en betydande del i certifieringssystemen har en mindre generell analys genomförts.

Arbetet med certifieringssystemen på de certifierade anläggningarna fungerar mycket väl. Framförallt har certifieringen hjälpt till att skapa ordning och reda, vilket är positivt. SP anser dock att anläggningarna fortsättningsvis bör arbeta mer aktivt med att förbättra helhetstänkandet eftersom varje handling har en påverkan på helheten.

En betydande del av certifieringssystemen är mänskliga aktiviteter. Någon av anläggningsföreträdarna påpekar att både anläggningarna och certifieringsreglerna bör lägga ett större fokus på personalvård. Genom att fokusera mer på personalen och deras kompetens kan certifieringsarbetet bli ännu bättre på anläggningarna.

Både från de certifierade anläggningarna och från de anläggningar som är inne i kvalifikationsåret framkommer önskemål om nyhetsbrev från styrgruppen till certifierade anläggningar. Någon föreslår att nyhetsbrevet skall innehålla sammanfattningar av den senaste diskussionen inom styrgruppen samt allmän information om hur certifieringsarbetet fortgår ute på anläggningarna. Å andra sidan

påpekar Avfall Sverige att de vid upprepade tillfällen har försökt med olika typer av nyhetsbrev, men att anläggningarna inte varit intresserade av att bidra med information. Förslagsvis skulle det istället vara möjligt att *öka den allmänna informationen om certifieringssystemen*. Exempelvis kan de certifierade anläggningarna ta del av de marknadsföringsåtgärder som förhoppningsvis kommer att inrikta mot livsmedelsorganisationerna.

3.5 Avslutning

Av denna utvärdering kan avslutningsvis följande slutsats dras:

Samtidigt som styrgruppen och anläggningsföreträdarna ställer sig kritiska till att de betydelsefulla livsmedelsorganisationerna inte godkänner certifierad biogödsel och kompost anser livsmedelsorganisationerna i sin tur att de inte har tillräckligt med kunskap och erfarenhet för att kunna ge sin acceptans till de certifierade produkterna. Det är viktigt att sträva efter att alla parter har förståelse för de andra parternas situation. Utan förståelse kommer de certifierade produkterna inte att accepteras. I denna situation är det först och främst branschens angelägenhet att livsmedelsorganisationerna ger sin acceptans. Det är därmed av största vikt att Avfall Sverige börjar arbeta mer aktivt med marknadsföring av certifieringssystemen gentemot livsmedelsorganisationerna. Om inte, kommer ett klassiskt moment 22 att uppstå!

För att uppnå syfte och målsättning med detta utvärderingsprojekt dvs. att certifieringssystemen skall bli bättre och mer slagkraftiga är det vidare betydelsefullt att certifieringssystemen utsätts för mer kontinuerliga utvärderingar. Slutligen är det viktigt att arbetet med certifieringssystemen även fortsättningsvis präglas av strävan efter ständig förbättring!

4 REFERENSER

4.1 Litteratur

Användning av biogödsel. (2005). RVF Utveckling 2005:10. En rapport från BUS-projektet.

Avfall och miljö. Nummer 3/2007. Branschtidning från Avfall Sverige.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1774/2002 av den 3 oktober 2002 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter som inte är avsedda att användas som livsmedel.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen och efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd.

Lundeberg et al. (1999). Certifieringssystem för kompost och biogödsel – Slutrapport. RVF rapport 99:6.

SS-EN 45011. Certifieringsorgan – Allmänna krav vid certifiering av produkter (ISO/IEC Guide 65:1996).

Svensk Avfallshantering 2007. Avfall Sverige.

4.2 Intervjuer

Certifierade biogasanläggningar

Certifierade komposteringsanläggningar

Ikecertifierade biogasanläggningar

Ikecertifierade komposteringsanläggningar

Lantbrukare i Helsingborg, 2007-06-01

Lantbrukare i Helsingborg, 2007-06-08

Lantbrukare i Kristianstad, 2007-05-30

Lantbrukare i Laholm, 2007-05-25

Lantbrukare i Linköping, 2007-05-14

Lantbrukare i Uppsala, 2007-06-01

Lantbrukare i Västerås, 2007-05-30

Styrgruppen

Annika Ekvall, SP, 2007-05-11

Catarina Östlund, Naturvårdsverket, 2007-05-24

Claes Bohlin, Hasselfors Garden, 2007-05-22

Erik Norin, Sweco, 2007-05-28

Jan Eksvärd, LRF, 2007-05-16

Mikael Pell, SLU, 2007-06-12

Ola Palm, JTI, 2007-05-07

Per-Erik Persson, Vafab Miljö AB, 2007-05-29

Rut Björling, Aranea Certifiering AB, 2007-06-01

Livsmedelsorganisationer

Eskil Nilsson, Arla Foods AB, 2007-05-30

Helena Elmquist, Svenskt Sigill, 2007-05-31

Ingemar Börjesson, Livsmedelsföretagen & Lantmännen Food R&D, 2007-06-11

Marianne Schönning, Ekologiska Lantbrukarna, 2007-07-08, e-post

Myndigheter

Anna Pettersson, Jordbruksverket, 2007-05-22

Stig Widell, Jordbruksverket, 2007-05-11

Övriga

Anna Richert Stintzing, VERNA Ekologi AB, 2007-06-07, e-post

Hanna Hellström, Avfall Sverige, kontinuerlig kontakt under projektet.

Horst Müller, Kompostgüteverband Österreich (KGVÖ), 2007-09-03, e-post

Simon Lundeberg, Klimatbyrån, 2007-05-10, e-post

Stefanie Siebert, Bundesgütemeinschaft Kompost e.V (BKV), 2007-06-04, e-post

Tomas Kjellquist, Biototal AB, 2007-07-12

ARGE Kompost & Biogas, www.kompost-biogas.info, 2007-09-03

5 APPENDIX – SAMMANSTÄLLNING AV INTERVJUFRÅGOR

Följande appendix innehåller en sammanställning av de intervjufrågor som ställts till berörda parter i föreliggande utvärdering.

• CERTIFIERADE BIOGAS- OCH KOMPOSTERINGSANLÄGGNINGAR

1. Hur fungerar systemet i det dagliga arbetet?
2. Vad krävs för att systemet skall fungera på anläggningen?
3. Varför valde ni att ansluta er till certifieringssystemet?
4. Hur pass är arbetsinsatsen under certifieringsprocessen och efter erhållet certifikat?
5. Vad anser ni om certifieringssystemet? Bra och dåligt?
6. Anser ni att det finns någon nytta av att vara certifierad?
7. Underlättar certifieringen avsättningen av biogödsel eller är det rent av en förutsättning?
8. Vad anser ni om styrgruppens roll, arbete och agerande? Sammansättning?
9. Har ni någon nytta av styrgruppen?
10. Hur skulle ni vilja att styrgruppen arbetade?
11. Hur anser ni att informationen från styrgruppen fungerar?
12. Vad är det viktigaste med systemet? Vad bidrar det mest med?
13. Vad är viktigt för fortsatt förtroende för systemen?
14. Möjligheter till förbättring, vad har varit bra, vad har varit dåligt med systemet?
15. Vilka aktörer är viktiga på marknaden för biogödsel?
16. Hur attraktiv är de certifierade produkterna på marknaden?
17. Vad krävs för att de certifierade produkterna skall bli mer attraktiva?
18. Hur är betalningsvilligheten för den certifierade produkten? Hur mycket?
19. Är det möjligt att ta mer betalt för den certifierade produkten? Finns den maximal nivå?
20. Hur upplever ni besiktningsorganet, SP? Hade det varit bra om besiktningstjänsten köptes av någon annan som har en tydligare koppling till biologisk behandling?
21. Kontaktuppgifter på lantbrukare som tar emot certifierad biogödsel? Kontaktuppgift på lantbrukare som inte tar emot (om ni vet någon)?

• ICKECERTIFIERADE BIOGAS- OCH KOMPOSTERINGSANLÄGGNINGAR

1. Känner du till certifieringssystemet för biogödsel, SPCR120?
2. Varför är ni inte certifierade?
3. Vad anser ni om certifiering av biogödsel? Nödvändigt eller ej?
4. Skulle ni kunna tänka er att certifiera er biogödsel? Varför/varför inte?
5. Vilka specifika krav är viktiga för er vid en eventuell certifiering?

• STYRGRUPPEN

1. Vad anser du om sammansättningen i styrgruppen? Finns det behov av ytterligare representanter? Vilka?

2. Hur arbetar ni i styrgruppen? Hur skulle du vilja att ni arbetade? Vad är avgörande för att styrgruppen skall fungera?
3. Vad anser du om din arbetsinsats i styrgruppen? Skulle du vilja vara mer aktiv? Vad krävs för att du skall kunna vara mer aktiv?
4. Vad anser du är det viktigaste syftet med certifieringen? Varför anser du att systemen krävs? Vad är systemens största utmaning? Vilka ambitioner tycker du skall synliggöras i det fortsatta arbetet med certifieringssystemen?
5. Är dagens upplägg bra? Vad har fungerat bra, mindre bra?
6. Hur ska arbetet fortskrida med detta certifieringssystem? Vilka eventuella åtgärder krävs för att nå dithän?
7. Vad anser du krävs för att uppnå målsättningen med detta projekt dvs. att certifierad biogödsel och kompost är helt accepterad? Vilka förändringar anser du behövs för att uppnå denna målsättning?
8. Vad anser du om besiktningsorganets arbete? Finns det någon poäng att anlita något annat besiktningsorgan som t.ex. har en större koppling till biologisk behandling? Något förslag?

- **MYNDIGHETER**

1. Vilket förhållande har er organisation idag till certifieringssystemen? Kan detta förhållande utvecklas? Hur skulle ni vilja att certifieringssystemen fungerade?
2. Vad anser ni om styrgruppens arbete? Är de tillräckligt aktiva i sitt arbete att påverka myndigheten? Hur skulle du vilja att styrgruppen arbetade?
3. Ni har en plats i styrgruppen. Skulle ni vilja vara mer aktiva i styrgruppen? Vad krävs för att ni skall bli mer aktiva i styrgruppen?
4. Vilka synergieffekter i ert myndighetsarbete ger styrgruppen och certifieringssystemen upphov till? Vilken roll anser ni att certifieringssystemen spelar i utifrån respektive myndighets krav? Vilken roll kan systemen komma att spela i framtiden?
5. På vilket sätt kan certifieringssystemen utvecklas utifrån respektive myndighets krav? Vad behöver förändras? Underlättar certifieringssystemen ert arbete? Vad anser ni är det viktigaste med certifieringssystemen?
6. Anser ni att certifieringssystemen uppfyller ställda myndighetskrav? Finns det möjligheter att certifieringssystemen kan reglera kraven från myndigheten?

- **LIVSMEDELSORGANISATIONER**

1. Hur mycket kunskap har du om certifieringssystemen för kompost och biogödsel?
2. Hur tycker ni att certifieringssystemen fungerar idag? Vad är bra och dåligt? Hur skulle ni vilja att det fungerar?
3. Tycker din organisation att certifieringssystemen är bra system? Vilka förändringar krävs för att ni skall kunna acceptera biogödsel som gödningsmedel?
4. Vilken roll anser ni att certifieringssystemen spelar i er organisation och utifrån era krav? Vilken roll kan certifieringssystemen komma att ha i framtiden?

5. Vad krävs för att ni skall kunna acceptera certifieringssystemet? Vilka krav är viktigast för er? Varför?
6. På vilket sätt anser ni att kretsloppsanpassningen dvs. från land till stad till land igen skall tryggas?
7. Underlättar certifieringssystemen för biogödsel och kompost ert arbete att kunna godkänna biogödsel som gödningsmedel?

- **EKOLOGISKA LANTBRUKARNA**

1. Känner du till certifieringssystemet för biogödsel eller kompost, SPCR120 eller SPCR152?
2. Hur tycker du att certifieringssystemen fungerar idag?
3. Vad anser ni om certifiering av biogödsel/kompost? Nödvändigt eller ej?
4. Vilka förändringar krävs för att ni skall kunna acceptera biogödsel? Vilket är den största faktorn som hindrar er från att acceptera biogödsel?
5. Vilka specifika krav är viktiga för er vid en eventuell certifiering? Diskutera innehåll, hantering, spårbarhet etc...
6. På vilket sätt anser ni att kretsloppsanpassningen dvs. från land till stad till land igen skall tryggas?

- **UTLANDET**

1. Beskriv kortfattat hur arbetet med certifiering av biogödsel fungerar i ditt land.
2. Beskriv kortfattat hur systemet är uppbyggt?
3. Vad anser anläggningar/lantbrukare/myndigheter etc. om ert certifieringssystem?
4. Hur fortlöper förändrings- och utvecklingsarbetet av systemet?
5. Vilka konkreta förändringar har genomförts sedan start?
6. Vem initierar vanligtvis förändringar?
7. Vilka eventuella faktorer hindrar lantbrukare från att ta emot biogödsel som gödningsmedel? Varför?
8. Hur arbetar ni med dessa eventuella problem?
9. Vad betyder certifieringen i ekonomiska termer för en certifierad anläggning?
10. Underlättar certifieringen avsättningen eller är det rent av en förutsättning?
11. Finns det råvaror som inte accepteras? Varför?
12. Hur arbetar man med att för att dessa eventuella råvaror skall accepteras?

- **LANTBRUKARE SOM TAR EMOT CERTIFIERAD BIOGÖDSEL**

1. Vad är bra med biogödsel?
2. Vad innebär det för dig att biogödseln är certifierad?
3. Skulle du kunna tänka dig att ta emot icke-certifierad biogödsel?
4. Betalningsvillighet – hur mycket kan man tänka sig att betala för biogödsel?

- **LANTBRUKARE SOM TAR EMOT ICKECERTIFIERAD BIOGÖDSEL**

1. Skulle du kunna tänka dig att ta emot certifierad biogödsel?
2. Känner du till certifieringssystemet för biogödsel?
3. Vilka krav på biogödseln är viktiga? Diskutera innehåll, kontroll, hantering, spårbarhet etc...

RAPPORTER FRÅN AVFALL SVERIGE 2007

- 2007:01 Uppdaterade bedömningsgrunder för förorenade massor
- 2007:02 Frivilligt åtagande - inventering av utsläpp från biogas- och uppgraderingsanläggningar
- 2007:03 Nedbrytning av organiska föreningar i rökgasreningsprodukter vid avfallsförbränning
- 2007:04 Hantering av förpackat livsmedelsavfall
- 2007:05 Insamling och behandling av hushållsavfall – Former och utförande samt ekonomiska effekter på avfallsavgifterna
- 2007:06 Uppföljning: Kontroll av tätskiktstrukturen på Dragmossens deponi
- 2007:07 Mall för renhållningsordning. Föreskrifter för avfallshantering.
- 2007:08 Metod för riskinventering/analys i det systematiska arbetsmiljöarbetet
- 2007:09 Insamlingssystem för matavfall från restauranger, storkök och butiker
- 2007:10 Utvärdering av svensk avfallspolitik i ett systemperspektiv
- 2007:11 Metalliskt aluminium i förbränningen
- 2007:12 Sluttäckning av avfallsupplag – Alternativa metoder att uppnå gällande krav avseende infiltration
- 2007:13 Utvärdering av certifieringssystemen för biogödsel och kompost, SPCR 120 och SPCR 152

Avfall Sverige Utveckling 2007:13

ISSN 1103-4092

©Avfall Sverige AB

Adress Prostgatan 2, 211 25 Malmö
Telefon 040-35 66 00
Fax 040-35 66 26
E-post info@avfallsverige.se
Hemsida www.avfallsverige.se